

PLAN VAN AANPAK RES 1.0 MIDDEN-HOLLAND

Communicatie, participatie en ruimtelijk onderzoek | 17 oktober 2020 | **CONCEPT**

urban
synergy

Bright

PUBLIQUEST

Inleiding en leeswijzer

Er zit veel energie in het RES-proces. Sinds de totstandkoming van het Klimaatakkoord zijn grote stappen gezet. Regionale en lokale sessies in het afgelopen jaar hebben het denken over de transitie naar een land met duurzame energie op gang gebracht. En dat tegen een achtergrond van andere grote trends en ontwikkelingen, zoals nationale en lokale omgevingsvisies, verstedelijkingsopgaven, discussies over landbouw en stikstof, bodemdaling, etc. Het is een proces dat zichzelf uitvindt terwijl het gaande is; de RES is voor iedereen de eerste keer. Dat vraagt om een flexibel proces, passend bij de regionale schaal, waarin we elkaar helpen goede afwegingen en keuzes te maken.

Wij bieden u als consortium, bestaande uit de bureaus Kuiper Compagnons, Bright, Urban Synergy, Publiquest en Antea, onderstaand plan van aanpak aan. Dit is op basis van uw vraag en onze visie op de opgave (zie bijlage 1) opgesteld. Voor u ligt een bijgewerkt concept, waarin communicatie en participatie zijn toegevoegd. Hierbij gaat het om communicatie over het RES-proces in het algemeen en het participatietraject om te komen tot een maatschappelijk advies voor de RES 1.0 in het bijzonder. Deze communicatielijin is toegevoegd om aan de vraag hierover van bestuurders en gemeenteraden te voldoen. Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden is aan het consortium communicatiebureau Publiquest toegevoegd. Zij zullen het RES-proces communicatief ondersteunen, zowel op strategisch niveau, alsook uitvoerend.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1: Communicatie en participatie

Vooraf aan het plan van aanpak staan wij stil bij het communicatieplan dat wij momenteel formuleren in samenwerking met het communicatiebureau. Eerder formuleerden wij al onze visie op het ruimtelijk onderzoek en de participatie zelf als onderdeel van onze offerte; deze staat in bijlage 1.

Hoofdstuk 2: Stapenplan

Het plan van aanpak is verdeeld in zeven fasen. Die fasering is niet hard afgebakend. Op verschillende momenten zijn fasen met elkaar verweven of lopen acties door. Het hanteren van een fasering biedt echter houvast voor de planning, stelt duidelijke mijlpalen, tussendoelen en resultaten en helpt met het structureren van de participatie. Doordat de fasen niet hard zijn afgebakend, blijft er ruimte bestaan voor flexibiliteit in het proces.

Per fase beschrijven we de acties voor het ruimtelijke traject (onderzoek en scenario-vorming), de communicatie en de participatie. Participatie vindt op een aantal niveaus plaats en gaat over de betrokkenheid van de samenleving, maatschappelijke partners en experts en de interactie met gemeentebesturen.

Bijlagen

- In bijlage 1 staat de oorspronkelijke, overkoepelende visie op de opgave.
- In bijlage 2 staat informatie over de projectorganisatie en de samenwerking met de diverse partijen en gremia voor dit project (stuurgroep, kerngroep, werkgroepen).
- In bijlage 3 is een gedetailleerde omschrijving van de in te zetten communicatiemiddelen te vinden.
- In bijlage 4 staat de planning per week, specifiek voor communicatie en participatie. De algehele planning op maandniveau voor het ruimtelijk onderzoek, participatie en communicatie komt aan bod in hoofdstuk 2.

Omgang COVID-19

Vanwege Covid-19 kiezen we ervoor om de participatie en communicatiemomenten in dit proces digitaal te doen: online enquêtes en digitale kansentafels. Ook alle interne en externe overleggen vinden vooralsnog digitaal plaats.

1. Communicatie en participatie

1.1 Vraag en visie op de vraag

De energietransitie heeft de komende jaren grote invloed op het leven van alle Nederlanders. Deze invloed is op ruimtelijk, financieel en sociaal vlak merkbaar. Zon en wind op land brengt zichtbare ingrepen in de fysieke leefomgeving met zich mee. Voor het slagen van deze ingrepen is het van belang dat bewoners betrokken zijn bij de energietransitie en zich vertegenwoordigd voelen in de besluitvorming hierover. Bij opstellen van de concept-RES heeft geen directe participatie plaatsgevonden. De gemeenteraden en stuurgroep hebben aangegeven dit in de uitwerking naar de concept-RES wel te willen. Daarin zijn de volgende accenten meegegeven:

- aandacht voor het maatschappelijk belang van de energietransitie;
- toegankelijke informatievoorziening, ook voor laaggeletterden en anderstaligen;
- aandacht voor de individuele voordelen, ook voor de minima dat ook zij mee kunnen doen zowel in denkwijze als financieel.

In bijlage 1 van dit plan van aanpak wordt onze visie op participatie en het belang daarvan, verder toegelicht.

Participatie

In de aanloop naar de RES 1.0 willen we inwoners en overige doelgroepen betrekken in het proces. Daarin voorzien we twee verschillende rollen voor inwoners en ondernemers. Dit zijn de rollen 'meeweten' en

'meedenken'. 'Meeweten' door middel van de communicatie over de RES; 'meedenken' door middel van hun adviserende rol tijdens het participatietraject. Het is belangrijk om hier tijdens het participatietraject zo transparant mogelijk in te zijn. Een adviserende rol zorgt namelijk voor meer gevoel van eigenaarschap bij de inwoners, wat een positief effect heeft op het draagvlak voor de RES. Bij een adviserende rol is het van belang om vooraf kaders te stellen over de invloed en inspraak van onze inwoners; wat ligt er vast en waarover kunnen zij input leveren?

Professionele stakeholders worden via de formele lijn betrokken, zoals met werkgroepen en stuurgroepen. De focus vanuit communicatie en communicatiemiddelen ligt voor de korte termijn daarom op de inwonersparticipatie. All inwoners en ondernemers vallen binnen de deze doelgroep. Daarbinnen vragen naar ons idee de volgende groepen extra aandacht:

- Laaggeletterden. Het belangrijk dat zij ook bereikt worden en enthousiast zijn om mee te doen. Voor laaggeletterden ontwikkelen wij speciale middelen (zie communicatiemiddelen in bijlage 3).
- Jongeren. De energietransitie gaat vooral ook over hun toekomst. Dat maakt hun stem in de participatie belangrijk.
- Organisaties die bewoners, wijken en ondernemers vertegenwoordigen die in alle drie de varianten direct geraakt worden in hun belangen en activiteiten. U noemt o.a.

huurdersverenigingen, ondernemersverenigingen, recreatieverenigingen. In overleg met u brengen we ze in kaart en nodigen we hen ze zoveel mogelijk persoonlijk te participeren.

De participatie in dit proces bestaat uit drie verbonden stappen, die in het stappenplan verder zijn uitgewerkt.

1. Informatie ophalen en informeren

– enquêtes (gericht op kwaliteiten en denkrichtingen); en berichten (gericht op informatiedeling). In deze stap realiseren we de basiscommunicatiemiddelen: kernboodschap/ Message House, website, huisstijl etc. Vandaaruit bouwen we verder.

2. Verdieping – kansentafels, bijeenkomsten voor verschillende groepen, waar wordt ingegaan op de resultaten uit de enquêtes en de ruimtelijke analyse. Deze verdiepingsslag dient als bijdrage voor de scenario's. De communicatie legt de focus op het betrekken van stakeholders bij de participatie. Daarnaast is er communicatie, gericht op achtergrondinformatie en het zorgen voor draagvlak.

3. Toetsen – het toetsen van scenario's, via enquêtes, en het winnen van advies over voorkeuren.

1.2 Communicatieplan

Voor een zorgvuldige procesgang en het verdienen van draagvlak is het belangrijk dat we communiceren en participeren vanuit een heldere visie en een duidelijke strategie. Tegelijk moeten, gelet het korte tijdspad, de eerste participatiestappen al gezet worden.

Daarom stellen wij een iteratieve aanpak voor, waarin we: 1) hands-on zorgen voor communicatiemiddelen die nu nodig zijn én 2) reflectiemomenten inbouwen voor visie- en strategievorming. Informatie moet op korte termijn beschikbaar, vindbaar, toegankelijk en duidelijk zijn voor inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden. Zij moeten weet hebben van de RES Midden-Holland, de opgaven, de varianten, het voortraject, het vervolg van het proces en hoe zij kunnen participeren. De uitvoering pakken we stapsgewijs op.

In de eerste fase van het proces zetten we vooral in op het zichtbaar maken van het participatieproces onder alle doelgroepen. Daarna proberen we de doelgroepen zo goed mogelijk aan ons te binden zodat we in de vervolgstappen ze weer kunnen raadplegen. Naar het einde toe neemt het adviserende karakter van de participatie toe. Als dat goed loopt, dan denken en werken we aan meer langere termijn communicatie-inspanningen.

Een communicatiestrategie voor de langere termijn moet voorzien in het verder uitbouwen en versterken van de relatie met inwoners en andere betrokkenen. Zoals bijvoorbeeld een campagne voor kinderen, een fotomoment met wethouders, een regionale bijeenkomst/event voor inwoners. In deze fase bouwen we uiteraard ook verder aan de inzet van media, story telling social media en het communiceren via gemeenten en andere stakeholders. Deze lange termijn communicatiestrategie ontwikkelen we niet vanachter ons bureau, maar juist samen met vertegenwoordigers van het consortium en met de gemeenten (beleidsambtenaren en communicatie-/participatieadviseurs).

1.3 Uitgangspunten communicatie

Doel van de communicatie is de doelgroep bekend te maken met de RES en om voldoende deelname aan het participatietraject te genereren bij de verschillende doelgroepen. Mensen moeten verleid worden. Daarnaast is het belangrijk dat in de boodschap de volgende uitgangspunten worden meegenomen:

- We benadrukken dat RES verplicht is.
- We benadrukken dat het om een RES 1.0 gaat maar geven ook aan dat RES een lange periode overspant met een actualisatie om de twee jaar.
- We benadrukken dat het een regionale opgave is. Gedeelde regionale ambitie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De regio is daarmee ook de

afzender van alle communicatie.

- Inwoners moeten weten en begrijpen waarover ze mee kunnen praten. Aangezien er meerdere trajecten lopen m.b.t. de energietransitie is het belangrijk dat het algemene publiek RES herkent en weet over welk onderdeel van de algemene duurzaamheidsinitiatieven het gaat.
- Inwoners moeten goed op de hoogte blijven van het vervolg van het proces.
- We maken vanaf het begin duidelijk wat met inbreng wordt gedaan. Wie en hoe besloten wordt wat wel/niet wordt meegenomen.
- We bekijken hoe we het proces goed kunnen communiceren aan alle stakeholders, gezien de corona-pandemie, de komst van de Omgevingswet, en gelet overige participatietrajecten, zoals die voor de warmtetransitie
- Vanwege de coronapandemie zetten we daarvoor digitale middelen in.

Indien gemeenten al in een voorgaand traject gegevens hebben opgehaald van deelnemers die actief betrokken zijn bij energietransitie-activiteiten, is het mogelijk deze gegevens nogmaals in te zetten om dezelfde aangehaakte mensen bij de RES en meerdere onderdelen van de energietransitie-trajecten te betrekken. Verder kan er worden gekeken naar eerdere (online)communicatie en participatie-activiteiten van gemeenten die goede respons hebben opgeleverd. Deze kunnen als lessen dienen voor de RES.

1.4 Communicatiemiddelen

Het is belangrijk dat we eerst de basis voor effectieve communicatie op orde brengen. Hiervoor ontwikkelen wij de volgende elementen:

Kernboodschap

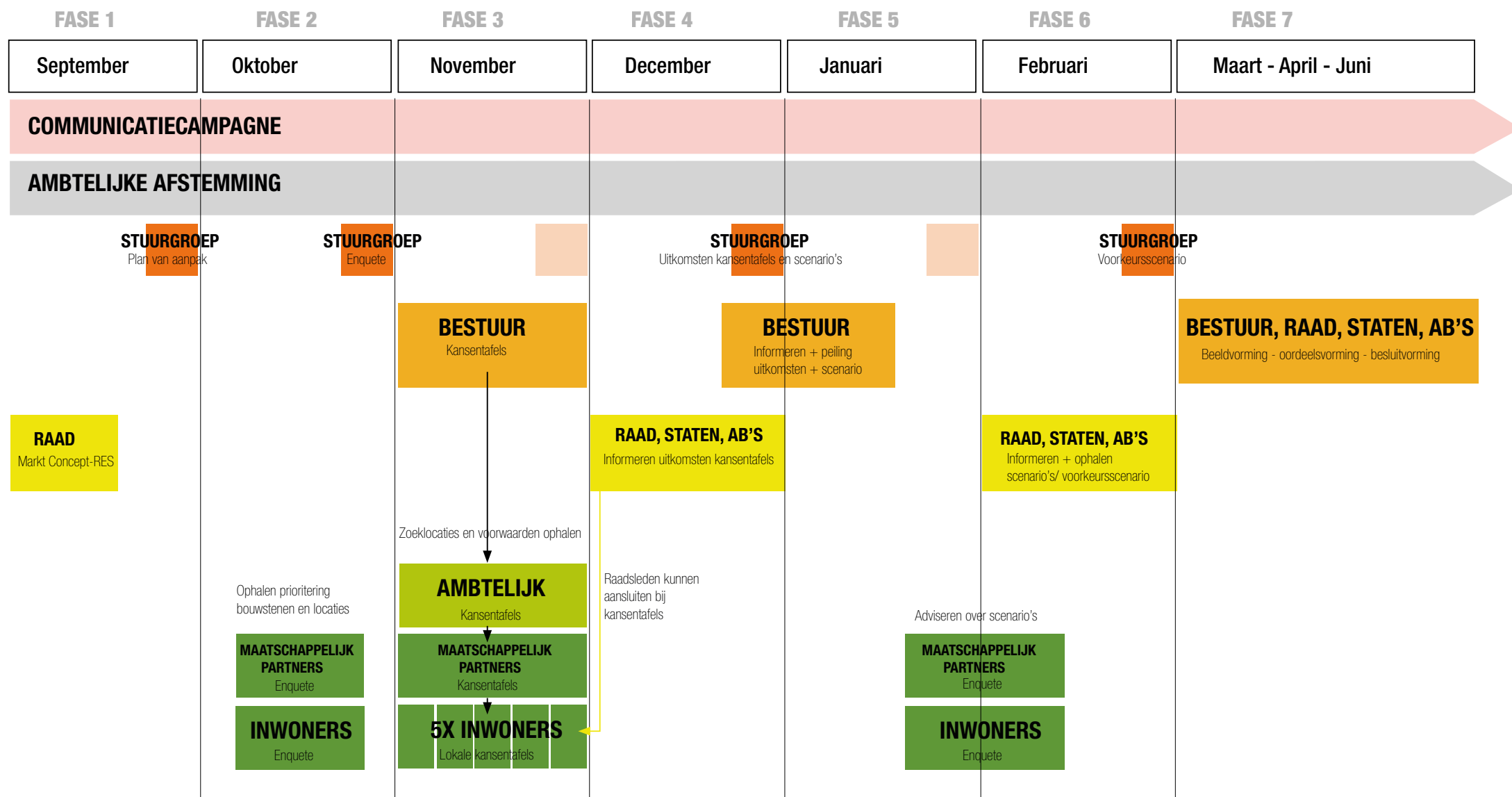
Een heldere en eenduidige kernboodschap is essentieel voor de communicatie. Aan de hand het Message House-model ontwikkelen we samen met de opdrachtgever een kernboodschap voor de RES Midden-Holland. Deze vormt de inhoudelijke basis voor alle communicatie-uitingen. Hier beginnen we dus als eerste mee.

Website

Binnen de website van de regio Midden-Holland stellen wij voor een sub-website te bouwen als platform speciaal voor de RES. De website is het platform voor alle doelgroepen van de RES. Hier is alle informatie over de RES (basisuitleg), de varianten, het proces, de tijdlijn, voortgang, betrokken partijen e.d. vindbaar. En uiteraard ook een link naar de enquête. Met een heldere structuur en makkelijke navigatie. Omdat de site zich mede richt op inwoners en het belangrijk is ook laaggeletterden te bereiken, is eenvoudig taalgebruik van belang. De publiekssamenvatting van de concept-RES is momenteel nog 'verstopt' onderaan de site. Wij stellen voor deze prominent in beeld te brengen op de sub-website.

Middelen voor participatie

Om 'traffic' te genereren voor het participatietraject ontwikkelen wij een aantal verschillende communicatiemiddelen. Middelen zoals korte filmpjes, artikelen, content voor diverse social mediakanalen, gericht op algemeen publiek. Verder stellen wij een nieuwsbrief voor waarop de deelnemers en andere geïnteresseerden zich kunnen abonneren. Met regelmatig nieuws over de RES, ontwikkelingen, uitkomsten van enquêtes en de kansentafels et cetera. Een serie blogs die online gedeeld kan worden (ook op de site) met experts vanuit het consortium, vanuit de regio en gemeenten en eventueel inhoudelijk deskundigen van buiten. Verspreiding van de berichten wordt opgenomen in een communicatiekalender. Voor laaggeletterden en anderstaligen wordt een beeldbrief opgesteld en specifieke filmpjes voor jongeren. Vanuit de verschillende RES-regio's in Zuid-Holland wordt gekeken of Swypocratie kan worden ingezet voor het betrekken van jongeren. Voor een uitgebreide beschrijving van de middelen verwijzen wij naar bijlage 3.

Processchema communicatie en participatie

2. Stappenplan

Het stappenplan is verdeeld in zeven fasen. Het hanteren van een fasering biedt houvast voor de planning, stelt duidelijke mijlpalen, tussendoelen en resultaten en helpt met het structureren van de participatie. Per fase beschrijven we de acties voor het ruimtelijke traject (onderzoek en scenariovorming), de betrokkenheid van de samenleving, maatschappelijke partners en experts en de interactie met gemeentebesturen. Een samenvatting van het stappenplan is te vinden op pagina 16.

2.1 Fase 1 - september / oktober 2020

De eerste fase staat in het teken van voorbereiding. Terwijl de ruimtelijke analyse wordt uitgevoerd bouwen wij de digitale omgeving en werken we samen met u de vragen voor de enquête en de communicatiestrategie uit.

Ruimtelijke analyse

Ruimte vormt voor ons de basis. Iedereen herkent hierin zijn of haar eigen plek en dat biedt verbinding. De eerste fase draait dan ook om de ruimtelijke analyse van de regio. Hiervoor maken we gebruik van bestaande (gemeentelijke of regionale) ruimtelijke strategieën, landschapsontwikkelingsplannen en omgevingsvisies, waar eerder vergelijkbare analyses zijn gemaakt. In het startgesprek met de kerngroep lichten we ons plan van aanpak toe en wordt de planning doorgesproken om deze, waar nodig, aan te scherpen. We vragen de werkgroep om een overzicht van de relevante documenten voor de ruimtelijke analyse en om ons in contact te brengen met ruimtelijke experts van de gemeenten.

De ruimtelijke analyse gebeurt op basis van input van de experts, van eerdere studies en de morfologische en cultuurhistorische onderleggers en aanvullend veldwerk. Dit resulteert in een overzicht van de kenmerkende gebiedstypen, landschapsstructuren, -kenmerken en ondergronden die in de regio Midden-Holland voorkomen. In deze fase beschrijven we uitgebreid de landschappelijke karakteristieken.

Ontwerpprincipes

Elk type gebied en landschap kent zijn eigen potenties en beperkingen voor de productie van weersafhankelijke duurzame energie. Daarnaast gelden voor alle gebieden ambities en aanvullende opgaven. Het kan gaan om infrastructurele uitbreidingen, woningbouw, versterking van natuurlijke structuren en gebieden waar transitie spelen in de landbouw (bijvoorbeeld door bodemdaling).

Met het samenvoegen van de ruimtelijke analyse en de aanvullende ambities en opgaven werken we aan een ruimtelijk ontwikkelingskaders per gebiedstype. Dit geeft inzicht in de manier of en, zo ja, de wijze waarop binnen een gebiedstype productie van duurzame energie plaats kan vinden. Hierbij maken we gebruik van de analyse die voor de concept RES is gedaan. De bouwstenen uit de concept-RES zijn sterk functioneel van aard en in zekere zin locatie-onafhankelijk. Van concept naar RES 1.0 moeten we deze bouwstenen laten landen in de ruimte, en in het landschap van Midden-Holland.

Uiteraard houden we hierbij ook rekening met restricties vanuit nationale en regionale beperkingen, zoals aangegeven op de kaarten die het NP RES

FASE 1: Kick-off en voorbereiding
september-oktober

FASE 2: Online kick-off
oktober

FASE 3: Gespreksronde
november

FASE 4: Ruimtelijke uitwerking
november-december

FASE 5: Online reflectie
januari

FASE 6: Samenbrengen
januari-februari

FASE 7: Vaststellen
maart-juni

Het ruimtelijk onderzoek in relatie tot de Concept-RES

De bouwstenen uit de concept RES zijn sterk functioneel van aard en in zekere zin locatie onafhankelijk. Van concept naar RES 1.0 moeten we deze bouwstenen laten landen in de ruimte, en in het landschap van Midden-Holland. Ruimtelijke en landschappelijke analyse vormt de onderbouwing voor de (abstracte) bouwstenen uit concept RES.

Dit is nodig om in het vervolg invulling te geven aan deze bouwstenen. Een snelweg die door een veenweidegebied loopt, geeft andere uitgangspunten (voor zon en wind) dan een snelweg in een droogmakerij. Zo worden de zoekgebieden specifiekere wat betreft mogelijkheden en voorwaarden.

Voor de oranje bouwstenen geldt dat een goede ruimtelijke en landschappelijke analyse (naast de functionele inbreng van de bouwsteen) duidelijk maakt onder welke voorwaarden een oranje bouwsteen groen kan worden en kan bijdrage aan het bod van 0,435 twh.

Een goede ruimtelijke en landschappelijke analyse vormt de basis voor inpassingsprincipes voor zon en wind in de zoekgebieden van de RES 1.0 en daarmee een belangrijk ingrediënt waarmee de regio, en de gemeenten, de zoekgebieden na RES 1.0 in omgevingsbeleid kunnen opnemen en tot uitvoering brengen. Dit is ook belangrijk met het oog op MER-onderbouwing.

aanreikt. Als blijkt uit de analyse dat locatietypes die in de concept RES oranje gemarkeerd zijn, toch potentie hebben dan nemen wij deze wel mee in het verdere proces.

Voor gebieden, waarvan uit de ruimtelijke analyse blijkt dat zij potentie bieden om een bijdrage te leveren aan de ambities uit de concept-RES maken we ontwerpprincipes: een handzame set voorwaarden waaraan deze ontwikkeling moet voldoen, bijvoorbeeld over het soort opstelling en clustering van windturbines of de schaal en het soort inpassing van zonneparken dat passend is bij het gebiedstype. De ruimtelijke analyse resulteert in een overzicht van mogelijke potentiegebieden en de voorwaarden voor de ontwikkeling daarvan in een set ontwerpprincipes.

Koppelkansen

In deze fase onderzoeken wij voor alle gebiedstypen in de regio de koppelkansen die mogelijk zijn. In onze ervaring blijkt dat sommige gebieden die eerder uitgesloten leken, toch potentie bieden voor energieopwekking wanneer deze meelift met een slimme koppelkans. Zo kan een zonnenveld ervoor zorgen dat de biodiversiteit in een gebied vergroot wordt, of kan er educatieve recreatie aan gekoppeld worden. Ook zijn er mogelijkheden om zon- of windopwekking te combineren met natuurontwikkeling of in te passen binnen de bedrijfsactiviteiten van agrariërs (o.a. zon boven fruitteelt, zon in een schapenweide).

Deze koppelkansen laten bewoners en ondernemers zien dat de energietransitie niet slechts ten koste gaat van het huidige ruimtegebruik, maar nieuwe

kansen biedt. Daarnaast zitten er ook financiële kansen aan de energietransitie, zoals mede eigenaarschap van een windmolen of de voordelen van een gebiedsfonds. Zij vormen in onze ogen een belangrijke invalshoek voor een integrale benadering gericht op een brede kwaliteitsverbetering. Ook bieden ze kansen op het vergroten van het draagvlak voor de grote ruimtelijke veranderingen die voortkomen uit de energietransitie.

Voor zowel de provincie Noord-Holland als de provincie Gelderland hebben wij eerder een overzicht aan koppelkansen ontwikkeld. Deze koppelkansen zijn ook van toepassing op de energietransitie in de regio Midden-Holland. Zij vormen belangrijke input voor de digitale bewonersenquête in fase 2.

Communicatie

In deze fase leggen we de verbinding met de communicatielijnen en participatietrajecten die we eerder beschreven hebben. Een wervende tekst kondigt de start van deze fase aan en roept mensen op om actief mee te doen. Hierin vermelden we onder andere hoe men mee kan doen en welke participatiemomenten er zijn. Er wordt altijd verwezen naar de online omgeving waar men informatie vindt over het proces en de planning, tussentijdse resultaten en de benodigde achtergrondinformatie.

Wij gaan ervan uit dat wij materiaal aanleveren en een voorstel doen voor de inhoud, waarna het door de communicatiemedewerkers van de RES-regio en de verschillende gemeenten verder uitgewerkt (toegespitst op de eigen gemeente) en verspreid wordt. We geven in deze fase de

communicatiecampagne verder vorm en nemen de uitvoering ervan op zich.

Participatie

Centrale website en slim gebruik bestaande kanalen

Vanuit onze ervaring in het proces in de regio's in Noord-Holland kennen we de waarde van een centraal punt voor de regionale energietransitie. Binnen de website van de regio Midden-Holland bouwen we de onder 1.4 beschreven sub-website, als platform speciaal voor de RES.

Aan de communicatiemedewerkers van de werkgroep vragen we om in hun uitingen te verwijzen naar deze website, zodat we hiermee een vliegende start kunnen maken.

Participatie ambtelijk en bestuurlijk

Gezien de snelle doorlooptijd en grote hoeveelheid betrokken overheden is het zaak tijdig de verschillende ambtelijke en bestuurlijke bijeenkomsten te plannen. Wij gaan ervan uit dat we dit samen met de kerngroep kunnen organiseren op basis van onze offerte.

2.2 Fase 2 - oktober / november 2020

Ruimtelijke analyse

In overleg met de werkgroep scherpen we de ruimtelijke analyse verder aan en ronden deze af. De ruimtelijke analyse sluit in deze fase nauw aan bij de digitale bewonersenquête (hierna beschreven bij Participatie samenleving). De komst van

weersafhankelijke duurzame energie (conform de RES-opdracht) moet namelijk niet alleen zorgen voor duurzame energie, maar moet wat ons betreft daarnaast zoveel mogelijk bijdragen aan andere doelstellingen zoals ruimtelijke kwaliteitsverbetering, het creëren van ecologische meerwaarde, de transitie in de landbouw en het klimaatadaptief maken van buitengebied en stedelijke omgeving.

De ruimtelijke analyse en de koppelkansen geven samen een nauwkeuriger beeld van mogelijke potentiegebieden. De combinatie van de twee elementen biedt de ruimtelijke basis voor een afwegingskader. Het afwegingskader wordt uiteindelijk volledig gemaakt door ook de volgende afwegingen op te nemen:

- Ruimte/landschap
- Opbrengstpotentie in relatie tot regio-bod
- Draagvlak (bestuurlijk/maatschap)
- Kosten, sterk bepaald door systeemefficiëntie.

Communicatie

In deze fase wordt de eerste communicatiemiddelen om bezoek te genereren naar de enquête, evenals het centrale platform verder uitgebouwd. Communicatie is erop gericht om zoveel mogelijk deelnemers voor de enquêtes te werven door de middelen te verspreiden via de kanalen en netwerken van alle betrokken partners. Zo hebben we een groot bereik. We vragen gemeenten om ook hun burgerpanels daarvoor in de schakelen. Daarnaast wordt de strategie voor de communicatiecampagne verder vormgegeven, inclusief het 'communicatieconcept'

met kernboodschap voor de regio. Deze wordt uitgerold in verschillende boodschappen (zie bijlage 3).

Participatie

Participatie samenleving

Om bewoners en ondernemers uit de verschillende gebieden te betrekken wordt een online enquête opgezet. Via het delen van de diverse communicatiemiddelen wordt bekend dat de enquête uitstaat.

In de digitale enquêtes onderzoeken we op een laagdrempelige manier de waardering van landschappen, denkrichtingen en koppelkansen. Hierin kunnen zowel grootschalige als kleinschalige ingrepen getoetst worden, abstract en concreet. Dat doen we aan de hand van abstracte principetekeningen en foto's die landschapstypen, gebiedsstructuren en koppelkansen op een eenvoudige manier verduidelijken. Deze bouwstenen en ontwerpprincipes omvatten de technische uitgangspunten van de concept-RES in relatie tot de specifieke landschapstypen en gebiedsstructuren van die regio of plek. Het gaat in de enquêtes dus specifiek om welke ontwerpprincipes op het meeste draagvlak kunnen rekenen en welke koppelkansen interessant geacht worden. Hieronder vallen ook mogelijkheden om financieel te participeren en systeem-efficiëntie. Het gaat nog niet om een selectie van locaties of zoekgebieden. We delen de enquête in tweeën en zetten ze enkele weken na elkaar uit. Dit heeft het voordeel dat de vragenlijsten

behapbaar blijven en dat we stapsgewijs een grotere participatiegroep opbouwen. In de eerste enquête informeren we de deelnemer over de RES, het proces en eerder gemaakte keuzes. Daarnaast leggen we voorwaarden en koppelkansen voor. Deze is vooral bedoeld om inwoners en ondernemers aan ons te gaan binden en de uitkomsten van de concept-RES te toetsen. In de tweede enquête gaat de deelnemer aan de slag met bouwstenen voor potentiële locaties passend bij de voorwaarden en koppelkansen die draagvlak hebben.

De enquêtes zetten we vanaf tweede helft oktober online. Voor degenen die hieraan meedoen, is het belangrijk dat we hen op de hoogte houden van het vervolg. In de enquête wordt gevraagd of de deelnemer 'betrokken wilt blijven in het proces'. Wij raden aan toe te voegen of men een beknopt verslag wil ontvangen van de uitkomsten van de enquête. Verder stellen wij een nieuwsbrief op, waarop de deelnemers en andere geïnteresseerden zich kunnen abonneren.

De resultaten van de enquêtes vormen samen met de ruimtelijke analyse de basis voor de kansentafels in fase 3. Wij verwerken de resultaten van de enquête voor een terugkoppeling aan de deelnemers.

Participatie ambtelijk en bestuurlijk

Voorbereiden fase 3. We leggen de producten en werkmethoden die we in fase 3 toe willen passen tijdig voor aan de stuurgroep zodat ze goed op de hoogte zijn van wat we met de samenleving en partners willen bespreken.

2.3 Fase 3 - november / december 2020

Ruimtelijke analyse

De digitale enquête van fase 2 maakt duidelijk welke voorkeuren leven in de samenleving, welke gebieden en kwaliteiten gewaardeerd worden en welke ontwikkelingen voorstelbaar zijn en onder welke voorwaarden. We verwerken de feedback van de digitale enquête in het afwegingskader voor potentiegebieden in de regio.

Voor uitwerking naar de RES 1.0 is het van belang het denken ook in handelen om te zetten, zodat goede ideeën tot uitvoering kunnen komen. Daarbij is het van groot belang iedereen te betrekken bij deze toekomst. De energietransitie heeft invloed op onze leefomgeving en die verandering kan weerstand opwekken, aangezien het mensen aan het hart gaat. We willen daar op een goede manier mee omgaan en waken voor mogelijke conflicterende belangen. Wij vinden het belangrijk om te werken vanuit gedeelde waarden en samen na te denken over ruimtelijke ontwikkelingen. Dat doen we middels twee regionale en vijf lokale kansentafels, waar de ruimtelijke analyse en de meekoppelkansen een belangrijk onderwerp van gesprek vormen.

Communicatie

Hoe benaderen we de doelgroep?

In de enquête en nieuwsberichten vragen we mensen of ze interesse hebben om deel te nemen. Vervolgens wordt een selectie gemaakt en worden mensen persoonlijk uitgenodigd (bijvoorbeeld door

de burgemeester) om zo een goede afspiegeling te krijgen. Een goede afspiegeling betekent dat we een representatieve doorsnede krijgen van mensen met verschillende leeftijden en achtergronden.

Waar mogelijk wordt daarnaast gebruik gemaakt van de bestaande burgerpanels en klankbordgroepen bij verschillende gemeenten. Ook kunnen bepaalde groepen (mensen/ maatschappelijke organisaties) gericht uitgenodigd worden. Het doel is om uiteindelijk een goede afspiegeling van de inwoners van regio Midden-Holland te raadplegen.

De online kansentafels worden afgestemd op de doelgroep en verschillende gemeenten. Aan de kansentafels wordt gewerkt aan de manier waarop de gewenste opwekking in het landschap, zoekgebied of specifieke plek verdeeld en gekoppeld wordt aan andere (ruimtelijke) opgaven. Het zijn online bijeenkomsten waar deelnemers naast aanwezigheid via teams of zoom ook via de telefoon inloggen om zo deel te nemen en een reactie te geven. Een tablet, laptop of smartphone zijn daarbij nodig. Het is belangrijk dat er altijd over de regio en de relatie tussen gemeente en regio wordt gedacht en het niet alleen gaat over het gebied binnen de eigen gemeentegrenzen. Dit kan uitdagend zijn voor deelnemers, en zij zullen hier dan ook goed in begeleid worden. De werkvorm en begeleiders van de kansentafel nodigen deelnemers hiertoe uit. Bovendien speelt de begeleidende communicatiestrategie ter voorbereiding op deze kansentafels ook op deze manier van denken in.

Participatie

Participatie samenleving: Lokale kansentafels

De (online) kansentafels met de Samenleving spelen een belangrijke rol bij het werken vanuit gedeelde waarden. Het doel van deze kansentafels is verdieping van de opgehaalde informatie. We vragen een vooraf geselecteerde groep om een aanvullende onderbouwing van keuzes en het maken van afwegingen. Hierbij zitten mensen aan dezelfde tafel en werken ze samen aan dezelfde opgave. Zowel individuele inwoners als maatschappelijke organisaties zijn welkom. Bij deze kansentafels voor de samenleving zijn raads- en statenleden welkom om aan te sluiten, met het verzoek om zich terughoudend op te stellen; als toehoorder. We gaan uit van vijf kansentafels, een per gemeente of gebied. We presenteren hier de opbrengsten van de ruimtelijke analyse, de enquête en het aangescherpte afwegingskader. Tijdens de kansentafels reflecteren de deelnemers hier ook op, waarna verdere aanscherping en afronding mogelijk is. We werken altijd met de totale opgave in Twh, zoals vastgelegd in het bod van de concept-RES.

Participatie ambtelijk en bestuurlijk: regionale kansentafels

Ambtelijk en maatschappelijk middenveld

De eerste kansentafel is een brede werksessie met alle inhoudelijk betrokken ambtenaren van de gemeenten, provincie en de waterschappen. Bij deze kansentafel zullen ook de medewerkers RO van de gemeenten en provincie gevraagd worden. De nadruk in deze sessie ligt iets meer op de potentiegebieden

dan op het afwegingskader en de koppelkansen. Een tweede kansentafel is er voor de maatschappelijke partijen. Raads- en statenleden zijn welkom om bij deze kansentafel aan te sluiten als toehoorder.

Regionale kansentafel - bestuurlijk

In dezelfde periode organiseren we een soortgelijke bijeenkomst voor de betrokken besturen (gemeenten, provincie en waterschappen). Het is onze ervaring dat het gesprek met bestuurders om een meer besloten karakter vraagt. Het is belangrijk dat zij zich vertrouwd voelen bij deze politiek gevoelige opgave en het gesprek met hun collega's inhoudelijk voeren. We organiseren deze kansentafel regio-breed om bestuurders, ook letterlijk, over hun grenzen te laten kijken. Op die manier is de kans op vruchtbare samenwerkingen groter en op not-in-my-backyard-beslissingen kleiner.

Ook in deze sessie presenteren we de resultaten van de voorgaande fasen en de regionale maatschappelijke kansentafel. De nadruk in deze sessie ligt ook hier iets meer op de potentiegebieden dan op het afwegingskader en de koppelkansen.

2.4 Fase 4 - december 2020

Ruimtelijke analyse

Scenario's en concrete zoekgebieden

In deze fase komen de ruimtelijke analyse, de denkrichtingen en de uitkomsten van de brede participatie samen. Het afwegingskader geeft inzicht in de waarderingen en voorkeuren voor

gebieden en meekoppelkansen. Tegelijkertijd komen conflicten naar voren als meerdere ruimteclaims en -gebruiken op dezelfde plek landen. In het domein van de ruimtelijke ordening zijn wij getraind om deze verbindingen en conflicten te onderzoeken en ontwerpvoorstellen te doen die een omgang en een handelingsperspectief bieden. Het inzetten van onze verbeeldingskracht is daarbij essentieel.

In deze fase verwerken wij alle opgehaalde informatie tot een drietal scenario's. Deze scenario's bestaan uit verschillende, maar specifiek gekozen, pakketten van gebiedstypen, denkrichting en meekoppelkansen. De scenario's hebben elk een eigen verhaallijn en een sterke titel, bijvoorbeeld "De Natuurlijk Regio", "De Ondernemende Regio" of "De Lokale Energieregio". Ze hebben alle drie een realistische invulling van de energieambitie. Elk scenario gaat samen met een aantal zoekgebieden. Soms kennen scenario's overlappende zoekgebieden, maar met een andere invulling, vorm van energieproductie of dichtheid.

Het ontwerpen en onderzoeken van de scenario's moet zorgvuldig gebeuren, met respect voor eerder opgehaalde informatie, waar we ruim de tijd voor moeten nemen. Het is belangrijk dat participanten hun inbreng herkennen. Dat betekent overigens niet dat ze het met alle scenario's eens hoeven te zijn. Met de scenario's laten we juist zien dat er wat te kiezen valt in de ontwikkeling van energieopwekking binnen de regio.

Doorrekening ruimtelijk ontwerp

In het proces van concept-RES naar RES 1.0 is het belangrijk op gezette tijden realistische kwantitatieve

inschattingen van de hernieuwbare energieopwekking beschikbaar te hebben. Bij aanvang van de ruimtelijke analyse wordt dan ook al contact gezocht met de werkgroep elektriciteit. Deze afstemming is een continu proces, zodat de uiteindelijke scenario's allemaal een realistisch bod doen voor opgesteld vermogen. Per scenario's zijn wij in staat inzicht te geven in het opgestelde vermogen. Hier koppelen we het (GIS-)tekenwerk van de scenario's aan de kengetallen voor energieopbrengst die in eerdere projecten zijn ingewonnen. Indien een kengetal niet volstaat of de ontwikkeling niet te vangen is in een kengetal biedt de backoffice van Antea Group voldoende kennis om toch het energieopwekkend vermogen te bepalen. Zo komen wij tot een realistische berekening, met ruimte voor technische diepgang daar waar nodig.

Deze brede vergelijking is een noodzakelijk basis om in het proces samen goed geïnformeerde en gedragen keuzes te maken. Met onze werkwijze zoeken wij aansluiting bij de methodiek van NP RES, het PBL en de netbeheerder. Het opgestelde vermogen in het ruimtelijk ontwerp laat zich namelijk eenvoudig aggregeren naar het gewenste schaalniveau (onderstationvlak, pc4/6 of buurt). Zo worden verrassingen achteraf voorkomen.

Netwerk

De producten van deze fase komen samen met de technische analyse van het netwerk. Deze check door netbeheerders Stedin en Alliander heeft nog niet plaatsgevonden tijdens de concept-RES maar is onmisbaar voor een succesvolle uitvoering van de verdere RES. Netwerkcapaciteit en -beperkingen

hebben grote invloed op de kansrijkheid van energieproductie in gebieden. Via de werkgroep elektriciteit hebben we contact met de netbeheerders en zorgen dat de benodigde informatie verwerkt kan worden. Aan het einde van fase 4, als de scenario's gevormd zijn, zal Stedin reflecteren en de gevolgen voor de netcapaciteit doorrekenen.

Communicatie

In het kader van een doorgaand gesprek met de samenleving is het belangrijk mensen op de hoogte te houden. Via de eerdergenoemde kanalen wordt verwezen naar een visuele samenvatting van fase 3 die te vinden is op de website.

Via de lopende communicatiecampagne wordt aandacht gevraagd voor de participatiemomenten die in fase 5 gaan plaatsvinden.

Participatie

Participatie samenleving

In deze fase vindt geen directe participatie plaats. De visuele samenvatting van fase 3 wordt gedeeld.

Participatie ambtelijk en bestuurlijk

Werkgroep elektriciteit: bespreken scenario's en netbelasting

Halverwege fase 4 beginnen de scenario's vorm te krijgen. Dankzij een doorrekening van het ruimtelijk ontwerp hebben we ook al een inschatting van de opwekkingspotentie. De resultaten hiervan bespreken we halverwege fase 4 met experts van de

netbeheerder en de ODMH. Samen maken we een inschatting over de impact op het net en identificeren we eventuele andere aandachtspunten. Dit gebruiken we om de scenario's verder aan te scherpen.

Ambtelijke afstemming uitwerking

We verwachten dat er tijdens het opstellen van de scenario's locatiespecifieke vragen ontstaan. In een expertmeeting met relevante ambtelijke adviseurs willen we die graag samen beantwoorden. Daarmee zorgen we dat de scenario's optimaal aansluiten bij lokale ontwikkelingen.

Bestuurlijke peiling

Halverwege fase 4 is ook een goed moment voor een bestuurlijke peiling. Sluiten de scenario's aan bij de verwachtingen, zijn er principiële bezwaren die niet indruisen tegen het maatschappelijk advies en is er voldoende draagvlak richting de bestuurlijke besluitvorming? Wij gaan ervan uit dat dit via de stuurgroep geregeld kan worden.

Regionale informatiemarkt raden

In fase 4 vindt de tweede informatiemarkt voor raadsleden, staten en AB's plaats. Het doel van deze bijeenkomst is in eerste instantie aanwezigen te informeren over de uitkomsten van de enquêtes en kansentafels. Daarnaast wordt dit moment benut om bevindingen te toetsen en inbreng van de raadsleden op te halen. De organisatie verloopt op een vergelijkbare wijze als de informatiemarkt op 10 september, met een plenair deel met een presentatie waarna deelnemers vervolgens in thematische groepen uiteengaan.

Vorbereiding fase 5

We leggen de producten en werkmethoden die we in fase 5 toe willen passen tijdig voor aan de stuurgroep zodat de stuurgroepleden goed op de hoogte zijn van wat we met de samenleving en partners willen bespreken.

2.5 Fase 5 – december 2020 / januari / februari 2021

Ruimtelijke analyse

Plankaarten en perspectieven

In deze fase werken wij de scenario's verder uit met plankaarten waarin de landschaps- en gebiedstypen herkenbaar zijn als ook de zoekgebieden en koppelkansen die bij elk scenario horen. Deze koppelkansen maken we ook beeldend met visualisaties. Deze geven een indruk van de mogelijke invulling van de energieopgave binnen een scenario. Afhankelijk van de locatie en de koppelkans maken we vogelvlucht- of ooghoogteperspectieven. Respectievelijk geven deze een goed beeld van de landschappelijke inpassing van energie of goede sfeerimpressies op een mogelijke zoeklocatie. Deze verbeeldingen vormen goede representaties van de drie scenario's die in de volgende fase nodig zijn om bewoners opnieuw om feedback te vragen.

Opzet voor adviesrapport

Parallel aan de uitwerking van de scenario's maken we al een opzet voor ons adviesrapport. Hierin krijgen de ruimtelijke analyse en de meekoppelkansen uit fase 1 al een plek, net als de beschrijving van de uitkomsten en de verwerking van de verschillende participatieronden. Door in deze fase al stappen

te zetten voor het adviesrapport, verminderen we de druk op het schrijfproces en het schrijfteam aan het eind van dit traject. Het adviesrapport bevat uiteindelijk de conceptteksten voor in de RES 1.0.

Communicatie

Voor deze online ronde is het de bedoeling om zoveel mogelijk bewoners, bedrijven en verenigingen in de regio te betrekken, met een zo groot mogelijk groep en maatschappelijke afspiegeling. De ervaring van relevantie en belang is nog klein bij een groot deel van de samenleving. Het is nog onvoldoende concreet, op een niet-dagelijkse schaal en complex. Van de verschillende deelnemers verwachten we dan ook een andere inbreng. Deze komt overeen met de rolverdeling zoals geschetst bij de kansentafels.

We benaderen de deelnemers door ruchtbaarheid geven aan het proces en mensen breed uit te nodigen om mee te doen aan de enquête. Dat doen we door voort te bouwen op het netwerk uit de eerste enquête en dezelfde middelen in te zetten om het netwerk verder te vergroten.

Participatie

Participatie samenleving: tweede online ronde

De scenario's (zie fase 4) zijn mede bepaald op basis van de participatieresultaten in fase 2 en 3. Het is daarom belangrijk om de resultaten terug te leggen bij de deelnemers om te kijken of we hun inbreng goed hebben geïnterpreteerd, zodat zij hun inbreng herkennen. We kiezen ook in deze fase voor een digitale invulling. We doen dit door middel van een korte online presentatie, animatie of video waarin

de stappen en opbrengsten tot dit moment worden toegelicht. Bewoners van de regio kunnen deze presentatie thuis bekijken, op hun gemak en op een moment dat hen uitkomt.

De presentatie geeft een toelichting op de scenario's met bijbehorende zoekgebieden en koppelkansen. Vervolgens vragen we bewoners met een laatste enquête om hun voorkeur uit te spreken voor een (of meerdere) scenario's. Aanvullende reacties op de zoekgebieden, aanscherpingen van het afwegingskader en aanvullende koppelkansen nemen we mee uit de online ronde in de laatste slag aan de scenario's.

Mogelijkerwijs komen hier ook een duidelijke voorkeur voor een scenario naar voren, of voor een samengesteld scenario. Daarmee ontstaat een helder maatschappelijk advies. In deze fase is echter geen ruimte meer om alle scenario's geheel af te wijzen, tenzij het nadrukkelijk de bestuurlijke wens is om dit mogelijk te maken.

Participatie ambtelijk en bestuurlijk: bespreken scenario's en online resultaten

De scenario's en de resultaten van de tweede online ronde worden besproken met de stuurgroep en kerngroep. In deze fase is een belangrijke vraag of er een eenduidig maatschappelijk advies (vanuit de participatie van inwoners en ondernemers) is over een voorkeursscenario en of dit advies ook draagvlak kent in de werkgroepen. Met respect voor het maatschappelijk advies moet besloten worden of er grote wijzigingen worden doorgevoerd in de scenario's om bestuurlijk draagvlak te organiseren. De programmamanager en de leden van de stuurgroep

spelen in deze fase een zeer belangrijke rol: het voorkeursscenario dat uit de brede participatie van bewoners, experts en maatschappelijk middenveld komt, wordt door de programmamanager voorgelegd aan de besturen in de regio ter consultatie. Dit is noodzakelijk om met een eenduidig beeld fase 6 in te gaan en te werken aan de afronding van de RES 1.0.

2.6 Fase 6 - februari 2021

Ruimtelijke analyse

We leggen de opbrengsten uit de eerdere fases vast en werken aan de ruimtelijke paragraaf als ondersteuning van het bod voor RES 1.0. In deze fase doorlopen we de conceptteksten en bespreken we zoekgebieden en beeldmateriaal met de werkgroepen en ambtelijke vertegenwoordiging van gemeenten.

Communicatie

Via de communicatiekanalen wordt een terugkoppeling van fase 5 gedeeld. Daarnaast wordt er duidelijk aangegeven wat de volgende stappen zijn richting het vaststellen van de RES 1.0 en daarna. Daarbij adviseren we ook specifiek aandacht te hebben voor de rol van de samenleving in dit proces in de verdere toekomst. Dat kan met het communicatiebureau al voorbereid worden zodat participatie ook na dit proces doorloopt.

Participatie

Participatie samenleving: online en analoge terugkoppeling

Fase 5 is het laatste participatiemoment in dit

onderdeel van het grotere RES-proces. In het kader van een doorgaand gesprek met de samenleving is het wel belangrijk mensen op de hoogte te houden. Via de eerdergenoemde kanalen wordt verwezen naar een visuele samenvatting van fase 5 die te vinden is op de website.

Participatie ambtelijk en bestuurlijk

Werkgroep elektriciteit: bespreken scenario's en netbelasting

In deze fase zijn de zoekgebieden van de scenario's duidelijk in beeld. Wij rekenen het ruimtelijk ontwerp door, waarmee we al een inschatting van de opwekpotentie hebben. De resultaten hiervan bespreken we in fase 6 met experts van de netbeheerders en de ODMH. We vragen hen of zij voldoende informatie hebben om de inschatting van de impact op het net te maken voor de RES 1.0. Waar nodig vullen wij dit aan.

Stuurgroep

Samen met de stuurgroep worden de scenario's en de resultaten van de tweede online ronde besproken. De stuurgroep kiest op basis van participatie en ons advies voor een definitief voorkeursscenario. Met respect voor het maatschappelijk advies moet besloten worden of de scenario's nog wijzigingen behoeven.

Informatiemarkt raadsleden

In deze fase vindt de derde raadsinformatiemarkt plaats. Aanwezig zijn raadsleden, staten en AB's. Zij worden geïnformeerd over de scenario's en de reacties van de samenleving daarop. Op deze avond

brengen we de reacties van de raadsleden in kaart. De organisatie is vergelijkbaar met de vorige twee raadsinformatiemarkten.

Opstellen adviesrapport

De opzet voor het adviesrapport is al gestart in de vorige fase. Deze vullen we nu aan met een uitgebreide beschrijving en onderbouwing van de drie scenario's met bijbehorende zoekgebieden en koppelkansen. Ook het proces van brede participatie om te komen tot een voorkeursmodel wordt hier beschreven. Het adviesrapport bevat de conceptteksten voor de hoofdstukken participatie en ruimtelijk onderzoek in de RES 1.0.

Afstemming adviesrapport

Op basis van onze ervaring met de RES Noord-Holland en soortgelijke processen verwachten wij dat een aanvullende afstemming met stuur- en kerngroep nodig is om te komen tot de definitieve bijdrage in tekst en beeld in de RES 1.0. Daaruit zal een redactieslag op het materiaal volgen. Over de inhoud van het adviesrapport zal nauwe afstemming plaatsvinden met de kerngroepen de stuurgroep.

2.7 Fase 7 - maart / juni 2021

Ruimtelijke analyse

In deze fase vindt geen ruimtelijke analyse of ontwerp meer plaats. Wij scherpen waar nodig tekst- en kaartmateriaal uit de aangeleverde producten aan. Er vindt geen productie van nieuw materiaal plaats. Voor de stuurgroep, besturen en raden begint na deze fase

het proces van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming.

Communicatie

Het eindrapport, de publiekssamenvatting en doorkijk naar de toekomst van de Res 2.0 etc wordt gedeeld via op de website.

Participatie

Participatie samenleving: online en analoge terugkoppeling

Vergelijkbaar met deze stap in fase 6. Op basis van de verdere uitwerking van de communicatiestrategie voor de langere termijn kan hier nog aanvullende communicatie plaatsvinden.

Participatie ambtelijk en bestuurlijk: voorbereiden presentatie bestuurlijke sessies

Wij verwachten dat de programmamanager in deze fase veelvuldig het gesprek aangaat met de verschillende overheden. Dit gaat over de afsluiting van het proces om te komen tot de RES 1.0 en een doorkijk naar de RES 2.0. Wij stellen een geannoteerde presentatie op met de belangrijkste resultaten van het ruimtelijke en participatieve proces en conclusies ter ondersteuning van deze bijeenkomsten.

	FASE 1 Kick-off en voorbereiding	FASE 2 Online kick-off	FASE 3 Gespreksronde	FASE 4 Ruimtelijke uitwerking	FASE 5 Online reflectie	FASE 6 Samenbrengen	FASE 7 Vaststellen
RUIMTELIJKE ANALYSE	- Startgesprek - Aanscherpen planning - Definiëren ruimtelijke randvoorwaarden - Ruimtelijke analyse - Ambities, uitgangspunten en uitdagingen (ruimtelijk en energetisch) - Planning principes en opties voor zoekgebieden - Uitwerken meekoppelkansen	- Afronden ruimtelijke analyse - Basis leggen voor afwegingskader potentiegebieden	Opstellen afwegingskader	- Bijwerken afwegingskader - Opstellen scenario's met locaties en ontwikkelingen - Concretiseren zoekgebieden	Opzet voor adviesrapport	Opstellen ontwerp adviesrapport	
PARTICIPATIE SAMENLEVING	- Definiëren participatie randvoorwaarden - Opzet participatieomgeving - Communicatiestrategie uitwerken	- Digitale enquêtes: afwegingskader, waardeoordelen, ruimtelijke principes (clustering vs spreiding), meekoppelkansen - Voorbereiden gespreksronde #1	5x Lokale kansentafel - Regionale kansentafel – maatschappelijk partners	Online en analoge samenvatting van de eerste ronde en vooruitblik	Tweede online ronde met enquête	Online en analoge samenvatting van de tweede ronde en vooruitblik	Nieuwsbericht en vooruitblik
PARTICIPATIE AMBTELIJK EN BESTUURLIJK	- Tweewekelijks kernteam - Plannen van werksessies en bestuurlijke bijeenkomsten - Ambtelijke afstemming participatie	- Tweewekelijks kernteam - Voorbereiden gespreksronde #1 en voorleggen aan stuurgroep	- Tweewekelijks kernteam - Regionale kansentafel – ambtelijk - Regionale kansentafel – bestuurlijk	- Tweewekelijks kernteam - Ambtelijke afstemming uitwerking - Werkgroep elektriciteit: netbelasting scenario's - Bestuurlijke peiling - Informatiemarkt raden - Voorbereiden gespreksronde #2 en voorleggen aan stuurgroep	- Tweewekelijks kernteam - Toelichting scenario's en resultaten online ronde in ambtelijke werkgroepen - Toelichting scenario's en resultaten online ronde in stuurgroep	- Tweewekelijks kernteam - Afstemming ontwerp adviesrapport met stuurgroep - Informatiemarkt raden - Werkgroep elektriciteit: netbelasting	Bestuurlijke behandeling door de regiomanager (colleges, raden, waterschappen en provincie)
PRODUCTEN EN RESULTATEN	- Definitief plan van aanpak - Concept ruimtelijke analyse	- Operationele online omgeving met achtergrondinformatie en een enquête - Concept afwegingskader - Afgeronde ruimtelijke analyse met potentiegebieden (vanuit ruimtelijke en maatschappelijke kwaliteiten en beleidsrestricties)	- Resultaten online participatie - Conceptkaart zoekgebieden - Ontwerp afwegingskader	- Definitief afwegingskader - Drie concept scenario's (met ruimtelijke, maatschappelijke en energetische afwegingen).	Voorkeursscenario o.b.v. brede participatie	- Adviesrapport met voorkeursscenario en afweging bij alle drie definitieve scenario's in document en op website - Advies over relatie met lokale Omgevingswetinstrumenten - Advies netimpact door netbeheerders en ODMH	- Geannoteerde presentatie over proces, ruimte, participatie en voorkeursmodel - Vastgestelde RES 1.0
	september-oktober	oktober	november	november-december	januari	januari-februari	maart-juni

BIJLAGEN

1. Visie op de opgave
2. Projectorganisatie
3. Communicatiemiddelen
4. Planning en werkverdeling communicatie en participatie

Bijlage 1: Visie op de opgave

Onze visie op de rol en het belang van bewonersparticipatie in relatie tot de RES

Op weg naar een RES Midden-Holland 1.0

Er zit veel energie in het RES-proces. Sinds de totstandkoming van het Klimaatakkoord zijn grote stappen gezet. Regionale en lokale sessies in het afgelopen jaar hebben het denken over de transitie naar een land met duurzame energie op gang gebracht. En dat tegen een achtergrond van andere grote trends en ontwikkelingen, zoals nationale en lokale omgevingsvisies, verstedelijkingsopgaven, discussies over landbouw en stikstof, bodemdaling, etc. Het is een proces dat zichzelf uitvindt terwijl het gaande is; de RES is voor iedereen de eerste keer. Dat vraagt om een **flexibel proces**, passend bij de regionale schaal, waarin we elkaar helpen goede afwegingen en keuzes te maken.

Deze complexiteit herkennen we in uw uitvraag. Tegelijkertijd is de opgave helder: voor uitwerking naar de RES Midden-Holland 1.0 is het van belang het denken ook in handelen om te zetten, zodat goede ideeën tot uitvoering kunnen komen. Daarbij is het van groot belang iedereen te betrekken bij deze toekomst. De energietransitie heeft invloed op onze leefomgeving en die verandering wekt ook weerstand op. We willen daar op een goede manier mee omgaan door conflicterende belangen inzichtelijk en bespreekbaar te maken, te werken vanuit **gedeelde waarden** in de vorm van een groeiend afwegingskader en alle sta-

keholders te betrekken bij **positieve koppelkansen**. Ruimte en de waardering van die ruimte vormt voor ons de basis. Iedereen herkent hierin zijn of haar eigen plek en dat biedt verbinding. Tegelijkertijd komen conflicten duidelijk naar voren als meerdere ruimteclaims en -gebruiken op dezelfde plek landen. In het domein van de ruimtelijke ordening zijn wij getraind om deze verbindingen en conflicten te onderzoeken en ontwerpvoorstellen te doen die een omgang en een handelingsperspectief bieden. Het inzetten van onze verbeeldingskracht is daarbij essentieel.

Het grootste deel van de regio Midden-Holland (behalve de Zuidplaspolder) maakt deel uit van het Groene Hart. In het Groene Hart is een groot spanningsveld aanwezig tussen het behouden van het Groene Hart als een als historisch waardevol ervaren polderlandschap en productielandschap en het geven van een nieuwe betekenis aan dat polderlandschap met duurzame energieopwekking. De openheid is daarbij een van de belangrijkste kernkwaliteiten, maar ook een relatief jonge kernkwaliteit. Wellicht biedt duurzame energie kansen voor een afwisseling in het landschapsbeeld of kan het een bijdrage leveren aan de leesbaarheid van het landschap. Het werken vanuit de gedeelde landschappelijke en maatschappelijke waarden is daarom de basis voor kansenafels met diverse stakeholders waaronder ondernemers en bewoners. De stakeholders wordt van tevoren gevraagd welke gebieden zij het meest waarderen en welke kwaliteiten daarvoor het belangrijkste zijn. De positieve koppelkansen van duurzame energie

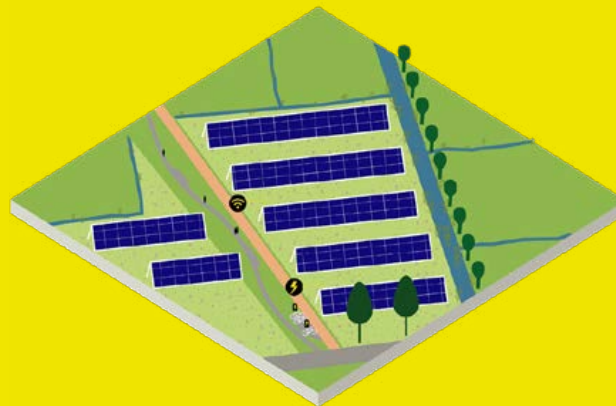
vormen in onze ogen een belangrijke invalshoek voor een integrale benadering gericht op een brede kwaliteitsverbetering. De komst van zonnevelden en windturbines moet niet alleen zorgen voor duurzame energie, maar moet wat ons betreft daarnaast zoveel mogelijk bijdragen aan andere doelstellingen zoals ruimtelijke kwaliteitsverbetering, het creëren van ecologische meerwaarde, de transitie in de landbouw en het klimaatadaptief maken van buitengebied en stedelijke omgeving. Deze benadering sluit aan bij de oproep vanuit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) om ruimte zoveel mogelijk meervoudig te gebruiken. En wij merken ook dat lokale stakeholders hierdoor enthousiaster worden. Een ander voorbeeld van een meekoppelkans is asbestsanering bij het plaatsen van zonnepanelen op grote (agrarische) daken. De koppelkansen kunnen per onderdeel van de rankschikking uit de concept-RES uitgewerkt worden, maar zullen met name van invloed zijn op de locaties die nu nog een lagere voorkeur hebben, maar wel belangrijk zijn om te onderzoeken bij het opstellen van de RES 1.0.

De transitie lukt niet zonder mensen

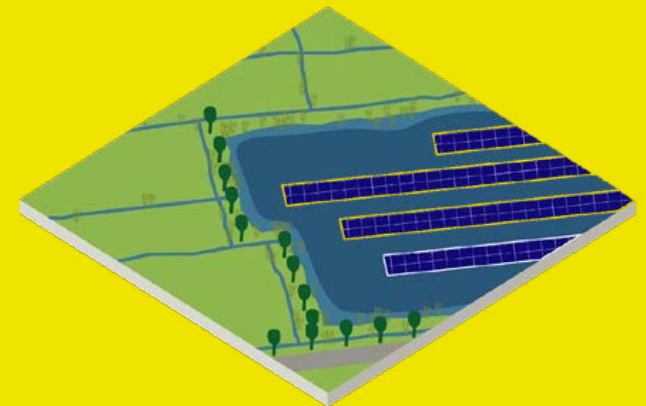
De afspraken uit het Klimaatakkoord en alle publieke en private acties die daaruit voortvloeien zijn noodzakelijk, groots en vragen om doorzettingsvermogen en betrokkenheid van de hele samenleving. De schaal en complexiteit van de opgave vraagt om een heldere en enthousiasmerende communicatieaanpak. Het is een opgave met globale oorzaken en lokale gevolgen. De ervaringen in het land met participatie rondom de

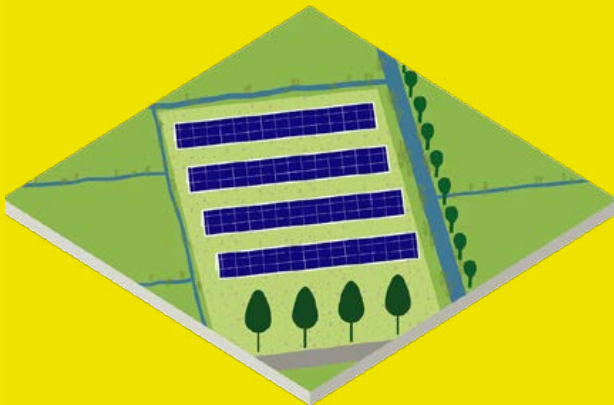
Koppelkans infrastructuur en lange lijnen

Koppelkans recreatief medegebruik

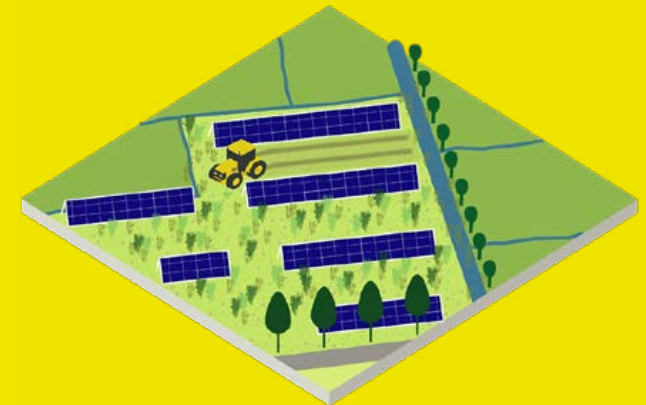
Koppelkans waterberging Groene Hart

Koppelkans ecologie

Koppelkans vergroenen dmv zonnepanelen

Koppelkans agrarisch mede gebruik

Positieve koppelkansen duurzame energie

energietransitie variëren dan ook van enthousiaste buurten die samen aan de slag gaan tot protesten met extreme gevolgen rondom windparken.

Zonder draagvlak geen succes en daarmee is gelijk het belang van bewonersparticipatie benoemd. Het is op weg naar de RES Midden-Holland 1.0 belangrijk mensen te informeren over het RES-proces en ze te vragen naar welke waarden zij belangrijk vinden, welke kansen zij zien en welke bezwaren ze hebben (en deze vervolgens als serieus advies mee te nemen in de besluitvorming). Wij juichen daarom de nadruk op participatie in dit traject toe. Het gaat hier echter niet om een lokaal en overzichtelijk traject met een beperkte groep betrokkenen. Met 238.000 inwoners is het een participatietraject van formaat. Het is daarom goed dit proces met een aantal heldere uitgangspunten in te gaan.

Kwalitatieve participatie

Veel deelnemers, weinig bezwaar en veel nieuwe ideeën zijn allemaal aspecten die vaak als succesvolle participatieresultaten worden genoemd. Veel deelnemers betekent echter niet meteen goede resultaten, terwijl nieuwe ideeën vanuit een kleine groep niet direct representatief zijn voor de samenleving. Daarnaast kan een individuele inwoner een ander beeld hebben van succes dan het kernteam dat de RES schrijft. Kijkend naar de opgave denken wij bij succes aan het volgende:

“Het is gelukt een diverse groep mensen en organisaties enthousiast te krijgen. Ze werken op allerlei manieren, klein en groot, mee aan het succesvol maken van dit traject. Mensen voelen zich deelnemer en eigenaar en willen ook in de toekomst meedenken en meewerken.”

Het is niet realistisch om een *wetenschappelijk representatieve groep* in de regio met alle verschillende gemeenten en dorpskernen te houden. Ook vinden we dat het ‘afvinken’ van aantallen en doelgroepen geen recht aan de schaal en complexiteit van hetgeen de RES moet bereiken, samen met de samenleving. Daarom kiezen wij voor kwaliteit en flexibiliteit: (individuele) inwoners en ondernemers, en doelgroepen via de maatschappelijke partners. Verder gebruik maken van bestaande panels en klankborden. Het is een traject dat flexibiliteit vraagt, waarbij we in willen spelen op tussentijdse resultaten en goede gesprekken.

Dat betekent ook dat regio en gemeenten aan de voorkant duidelijk zijn over wat er gedaan wordt met de opgehaalde resultaten. In dit traject geven we inwoners de rol van adviseur. Dat schept wederzijdse verwachtingen. De RES-regio moet zorgen voor een realistisch en gelijkwaardig startpunt. Daarna mag er ook van deelnemers verwacht worden dat er serieuze argumenten aangedragen worden. Die kunnen vervolgens dus niet zomaar terzijde worden gelegd omdat ze conflicteren met andere ambities.

Het niet eens zijn betekent niet ontevreden zijn

Participatie in complexe processen zorgt voor een rijke diversiteit aan ideeën en meningen. Meninge die tijdens en na het proces nog kunnen veranderen. Wij denken dat participatie niet het doel moet hebben om iedereen het eens te laten worden. Wij zetten in op een proces waar het merendeel van de mensen tevreden is en zich gehoord voelt, waarbij geopperde ideeën zorgen voor een beter plan en andere ideeën goed beargumenteerd af kunnen vallen. Wij willen mensen laten zien dat ze serieus genomen worden en dat betekent dat we alle gesprekken op waarde schatten. Dat vraagt ook om een bepaalde toon in de communicatie en voldoende terugkoppeling. Er moet een duidelijke structuur zijn met heldere momenten voor inbreng en discussie.

Het ideale schaalniveau van de bewonersparticipatie bij de regionale opgave en de wijze waarop deze participatietrajecten lokaal invulling kunnen krijgen

De ervaring leert dat het vaak lastig is veel inwoners te laten participeren in visietrajecten op een regionaal schaalniveau. Het betrekken van inwoners bij het opstellen van een visie op het schaalniveau van de eigen (gehele) gemeente is al lastig genoeg. Daarom organiseren we aparte kansentafels (lokale ruimtelijke gebiedsateliers) voor inwoners van de vijf gemeenten

(of eventueel van vijf gebieden). Per kansentafel zijn er verschillende thematafels waaraan men kan deelnemen zoals landbouw, natuur, dorpen etc. Aan die thematafels gaat het over de kansen in de gemeente / het gebied voor bijvoorbeeld combinaties van zonnevelden met natuurontwikkeling of juist met landbouw. Om een ieder wel de mogelijkheid te geven ook op regionale schaal input te geven houden we voorafgaand aan de kansentafels een enquête over de waarden van landschappen, algemene koppelkansen en mogelijke ontwerpprincipes (bijvoorbeeld clustering versus spreiding).

Op basis van de enquête en de kansentafels stellen wij drie scenario's op met concrete zoekgebieden. Deze leggen we voor aan inwoners middels een tweede enquête. Bewoners kunnen daarbij hun voorkeuren en bezwaren uitspreken bij de drie scenario's. De uitkomst van de enquête vormt input om te komen tot een voorkeursscenario met concrete zoekgebieden.

Idealiter zouden we in het kader van de RES 1.0 middels een tweede ronde met kansentafels voor de verschillende zoekgebieden nog een verdiepingsslag maken met (onder meer) inwoners en voorbeelduitwerkingen maken van zonnevelden en windturbineopstellingen binnen de verschillende zoekgebieden, inclusief meekoppelkansen. Die zouden input leveren voor het verder aanscherpen van de zoekgebieden in het voorkeursscenario. Gezien de beperkte tijd is deze verdiepingsslag aan de hand van een tweede ronde met kansentafels niet haalbaar (zie 1.3.).

De verhouding tussen vaststaand doel en open doel

Voor de RES Midden-Holland 1.0 is wat ons betreft het vaststaand doel dat we komen tot drie uitgewerkte scenario's via een afwegingskader (inclusief de afgevallen ideeën en de stappen van potentiegebieden naar uiteindelijke locaties) en een voorkeursscenario.

Het organiseren van de hierboven beschreven tweede ronde met kansentafels voor verschillende zoekgebieden is in Midden-Holland niet realistisch gezien de krappe tijdsplanning (die uitgaat van het opleveren van de ontwerp RES 1.0 op 1 maart 2021 ten behoeve van bestuurlijke besluitvorming). Binnen de gegeven tijdsplanning was dit slechts haalbaar geweest als de RES 0.5 al zoekgebieden had aangewezen. De tijd die benodigd is voor een ruimtelijke analyse, het organiseren van de eerste ronde met kansentafels en vervolgens het opstellen van scenario's met zoekgebieden komen we (in de huidige planning) aan het einde tekort voor de verdiepingsslag per zoekgebied. Alleen als er een maand extra ruimte zou komen voor het opstellen van de ontwerp RES 1.0 zou deze verdiepingsslag wellicht mogelijk zijn. Hier zijn we in onze aanbieding vooralsnog niet van uitgegaan. In plaats daarvan hebben wij gekozen voor een regiobrede online reflectie om te komen tot een voorkeursscenario. In de volgende fase van de RES (richting 2.0) kan dan een verdere verdiepingsslag voor de verschillende concrete zoekgebieden plaatsvinden.

De reikwijdte van het participatietraject en de invloed op de ruimtelijke scenario's

Zoals hierboven al aangegeven richten wij het participatietraject zo in dat we burgers vooral vragen naar wat zij belangrijke kwaliteiten (waarden) vinden en welke kansen ze zien. Daardoor worden ook de denkrichtingen uit de concept-RES en de rangschikking van type locaties als vertrekpunt getoetst. Dit ophalen doen we op het niveau van landschapstypen en landschappelijke en infrastructurele structuren en niet op het niveau van concrete locaties. Zo kunnen we grotendeels voorkomen dat een NIMBY-effect op kan treden.

Deze input van de participatie gebruiken we in combinatie met de ruimtelijke/landschappelijke mogelijkheden (die wij onderzoeken in de ruimtelijke analyse) en de ligging van netaansluitpunten om te komen tot ruimtelijke scenario's met concrete zoekgebieden. Uitgangspunt daarbij is de ambitie van de regio om 0,435 TWh (1,567 PJ) aan hernieuwbare elektriciteit, oftewel elektriciteit die duurzaam wordt opgewekt met wind- of zonne-energie, te realiseren. Een zoekgebied kan bijvoorbeeld bestaan uit een bepaald landschapstype waarin kansen liggen voor natuurontwikkeling of tegengaan van bodemdaling.

Inwoners wordt vervolgens gevraagd wat zij van deze scenario's vinden (voor- en nadelen). De reacties leiden tot een voorkeursscenario, waarover uiteindelijk bestuurlijk een besluit moet worden genomen. Alleen

met goede argumenten kan worden afgeweken van het voorkeursscenario dat uit de participatie komt.

De rol en betrokkenheid van de professionele partijen in het participatietraject

In ons stappenplan voorzien wij drie overleggen met de stuurgroep (van elk een dagdeel). Die overleggen zijn bij voorkeur fysiek en worden vanuit onze kant bijgewoond door het hele kernteam (vier personen). De andere belangengroepen identificeren wij samen met u in fase 1. Op dat moment maken we ook de afweging op welk niveau de aanvullende organisaties aansluiten in het participatietraject. De online enquête wordt breed uitgezet en toegankelijk gemaakt voor iedereen, inclusief de overige leden van de stuurgroep en hun achterban. Ook voor de maatschappelijke regionale kansentafel in fase 3 nodigen we diezelfde stuurgroepleden (en achterban) uit, net zoals individuele inwoners en ondernemers en andere professionele organisaties.

Voor lokale overheden en ambtelijke organisaties organiseren we een eigen regionale kansentafel die parallel plaatsvindt aan de bredere participatie. Voor bestuurders organiseren we een besloten, regiobrede kansentafel. Zie hiervoor ons plan van aanpak.

De wijze waarop we verschillende doelgroepen betrekken bij de participatie

Combineer bestaande en nieuwe kanalen en platforms

Wij zijn groot voorstander van het combineren van trajecten. We starten de communicatie en participatie via bewezen kanalen. Daarbij denken we aan burgerpanels en participatietrajecten in lopende beleidstrajecten (o.a. omgevingsvisies). Samen identificeren we de passende kanalen. Daarmee bereiken we reeds een grote groep betrokken inwoners. De ervaring leert dat dit wel een ‘standaard’ groep deelnemers is. Die groep vergroten we daarom door contacten van gemeenten met verenigingen en middelbare scholen te gebruiken en andere groepen te mobiliseren. Pas daarna rekenen we op ‘traditionele’ promotie via gemeentelijke websites, social media en gedrukte media. We vragen bovendien de betrokken maatschappelijke partners en volksvertegenwoordigers om hun eigen achterban op de hoogte te houden van het proces en uit te nodigen voor de verschillende bijeenkomsten.

De online insteek van verschillende stappen vergroot de kans dat jongere leeftijdsgroepen meedoen. Die groep is echter moeilijk bereikbaar via traditionele kanalen. Juist daarom is het zo belangrijk de contacten met middelbare scholen en (sport)verenigingen in te zetten.

Wij stellen voor dit participatieproces niet als iets geheel nieuws te organiseren en onder de titel van de RES mensen opnieuw te proberen te bereiken. Overheden en initiatiefnemers willen en moeten de samenleving steeds actiever betrekken bij hun plannen. Naast het reële risico van participatiemoeheid door teveel sessies is onduidelijkheid en overlap van bijeenkomsten een nog groter probleem. Iemand voelt zich al snel niet serieus genomen als hij bij verschillende participatietrajecten hetzelfde moet uitleggen aan verschillende ambtenaren. Dat roept het gevoel op dat er niet serieus geluisterd wordt. In het algemeen adviseren wij gemeenten in te zetten op een doorlopend participatieplatform: een duidelijk kanaal waar alle participatietrajecten te vinden zijn en uitgelegd wordt hoe ze zich tot elkaar verhouden. We bevinden ons op een optimaal moment om zoiets op te starten. Grote participatietrajecten rondom de RES en Omgevingswetinstrumenten willen al veel mensen bereiken. Door dat nu goed te organiseren bindt dat mensen aan andere trajecten en vergroot het betrokkenheid bij de volgende RES-stappen.

Het is belangrijk dat via alle kanalen **dezelfde boodschap** wordt uitgezonden. Daarmee worden verschillende verwachtingen en interpretaties voorkomen.

Maak participeren leuk

Gevraagd worden om mee te denken over de RES kan nogal intimiderend zijn. Wat is het, wat kan ik doen en wat is mijn invloed zijn vaak gehoorde vragen. De snelle doorlooptijd en het abstractieniveau

zorgde ervoor dat de periode tot nu toe zich onvoldoende leende voor directe participatie. Er moet nu de nodige informatie gedeeld worden om iedereen op een passend kennisniveau te krijgen. Die kennisdeling is een belangrijk onderdeel van de participatie om delen uit de concept-RES niet opnieuw te hoeven doen. Door het inzetten van meerdere middelen (online en fysieke activiteiten) in het participatietraject spreken we een breed publiek aan. De belangrijkste middelen zijn hieronder beschreven. Per middel geven we aan wat de belangrijkste doelgroepen zijn. In paragraaf 2.4 van het plan van aanpak worden deze verder toegelicht.

- **Online kick-off:** breed uitgezette online enquêtes onder iedereen in de regio. Hierin halen we in fase 2 (zie ons plan van aanpak) op een laagdrempelige manier de waardering van inwoners, ondernemers en andere partijen voor het landschap (bepaald landschapstype / gebiedsstructuur) in combinatie met specifieke koppelkansen op. We doen dit vooral aan de hand van beelden (principeschetsjes, referentiebeelden etc.). In fase 5 leggen we op deze wijze de scenario's voor. Eventueel kan een specifieke doelgroep specifiek benaderd worden, bijvoorbeeld jongeren door de enquête op scholen te verspreiden. De belangrijkste doelgroep zijn bewoners en ondernemers uit de hele regio.
- **Kansentafels:** aan kansentafels worden ruimtelijke kansen verkend. Door middel van een door

ons ontwikkeld EnergieWIJzerspel (zie kader op de volgende pagina) gaan we op een interactieve manier aan de slag met ruimtelijke bouwstenen en ontwerpprincipes. Bij de kansentafels is het belangrijk dat de ruimtelijke verschijningsvorm van functiecombinaties - gekozen uit een breed palet aan bouwstenen - snel inzichtelijk wordt. Hiervoor maken we gebruik van een sneltekenaar. De belangrijkste doelgroepen zijn de bestuurlijke en ambtelijke omgeving, maatschappelijke partners, bewoners en ondernemers.

De samenhang van de RES met de omgevingsvisie

Ondanks dat de energietransitie een van de grote ruimtelijke opgaven is waar Nederland voor staat, is het niet de enige. Het benutten van koppelkansen en de RES bezien in relatie tot andere ontwikkelingen is daarom een belangrijke succesfactor, enerzijds om kansen te benutten voor functiecombinaties en anderzijds om daarmee het draagvlak te vergroten. In onze visie is een integrale benadering dan ook noodzakelijk in het RES-traject. Zonnevelden bijvoorbeeld leveren duurzaam opgewekte energie op, maar kunnen vaak ook gecombineerd worden met bijvoorbeeld het herstellen van oude landschappelijke structuren, het verhogen van de biodiversiteit, het vergroten van de recreatieve waarde, het creëren van waterberging en het verbreden van de agrarische bedrijfsvoering. Het leggen van de relatie en het maken van de juiste

afwegingen vindt op gemeentelijk niveau ook plaats in de Omgevingswetinstrumenten en dan met name in de omgevingsvisie. Daarin legt een gemeente haar integrale visie vast op de fysieke leefomgeving. De RES en de Omgevingswetinstrumenten volgen allebei een vergelijkbare cyclus van ontwikkeling, doorwerking, uitvoering en terugkoppeling. Wij denken dat die twee processen elkaar enorm kunnen versterken als ze in een iteratief proces verweven worden. Een voorbeeld: gemeenten met een vastgestelde omgevingsvisie hebben waarschijnlijk goed nagedacht over een integraal afwegingskader gebaseerd op doelen en waarden. Dat afwegingskader kan het RES-proces helpen met het maken van afwegingen. Andersom biedt de RES nieuwe en diepgaande informatie over de energieopgave die gemeenten weer kunnen gebruiken om hun visie aan te scherpen en in hun omgevingsplan de juridische kaders te stellen voor de benodigde ontwikkelingen. De kansen die een goede koppeling biedt gaan nog verder dan dat. Het programma kan bijvoorbeeld ingezet worden om regionale samenwerking verder vorm te geven, geclusterde gebieden uit te werken en doelen te monitoren. Deze relatie hebben wij al in samenwerking verder uitgewerkt in de factsheet 'Omgevingswet en RES' van het Nationaal Programma RES. Daarnaast valt er veel te winnen door participatietrajecten met elkaar te verknopen.

De RES en Omgevingswetprocessen zijn kortom elk intensieve trajecten. Maar het sterk verweven van beide trajecten zorgt voor veel kwaliteitswinst, nieuwe

inzichten en beleidsduidelijkheid. Daarbij helpt het dat wij veel kennis in huis hebben van de nieuwe Omgevingswetinstrumenten en hier al de nodige ervaring mee hebben opgedaan. Dat geldt in het bijzonder voor omgevingsvisies: daarvan hebben we er inmiddels drie afgerond en momenteel werken we aan ongeveer twintig omgevingsvisies. Eén van die visies waar nu door ons aan gewerkt wordt is de Omgevingsvisie Waddinxveen, wat een goede afstemming met het RES-traject in deze gemeente eenvoudiger maakt en tijd bespaart.

Direct bij de start van het traject RES 1.0 ontvangen we graag een overzicht van de inhoudelijke en procesmatige stand van zaken van de verschillende omgevingsvisies (behalve Waddinxveen, want dat hebben we). Met de projectleiders van de omgevingsvisies bij de gemeenten stemmen we de opzet van de lokale kansentafels af en de inhoud van het afwegingskader, zodat deze optimaal aansluiten op lopende omgevingsvisietrajecten.

Een beschrijving van de ruimtelijk-energetische dilemma's die een plaats krijgen in het participatietraject

De energietransitie is een extra ruimteclaim op het landschap. Dit levert ruimtelijk-energetische dilemma's op, zoals wel of geen zonnevelden ontwikkelen op landbouwgrond of in gebieden met een hoge recreatieve waarde. In het participatietraject zitten

partijen aan tafel met elk een eigen belang wat betreft de claim op de ruimte. We zetten daarom bewust in op het werken vanuit meervoudig ruimtegebruik en koppelkansen. Door deze invalshoek te kiezen, zowel in de enquêtes als tijdens de kansentafels (zie ons plan van aanpak), proberen we de dilemma's om te buigen naar kansen en een positieve benadering van duurzame energie gericht op een brede kwaliteitsverbetering. De komst van zonnevelden en windturbines kan wat ons betreft bijdragen aan andere doelstellingen zoals het creëren van ecologische meerwaarde, de transitie in de landbouw en klimaatadaptatie. Aan verschillende thematafels (landbouw, recreatie, natuur etc.; zie ook ons plan van aanpak) gaan de participanten samen op zoek naar de grootste meerwaarde.

Kritische succes- en faalfactoren voor de uitvoering van de opdracht

Op de volgende pagina vindt u een overzicht van de succes- en faalfactoren die wij zien voor de opgave.

SUCCESFACTOREN	BIJDRAGE AAN HET PROCES	FAALFACTOREN	INVLOED EN BEHEERSMAATREGEL	FAALFACTOREN	INVLOED EN BEHEERSMAATREGEL
I. Korte lijntjes tussen ons team, de programmamanager en het kernteam (en relevante werkgroepen).	I. Naast dat het zorgt voor een plezierige samenwerking is het ook essentieel om overzicht te houden. Parallel aan dit traject wordt ook gewerkt aan de vaststelling van de concept-RES. Dat betekent dat er in dit traject rekening gehouden moet worden met aanvullende reacties en bezwaren op de concept-RES en een eventuele herverdelingsopgave tussen de dertig regio's vanuit de Route 35. Wolter te Riele als aanspreekpunt vormt een belangrijke schakel tussen ons kern- en werkteam en de regiomanager, kern- en stuurgroepen.	I. Een uitgebreid proces en breed participatietraject brengt veel organisatorische lasten met zich mee.	I. Dit kan een negatieve impact hebben op de toch al krappe planning. Om dit te voorkomen hebben we specifieke projectleiders aangewezen voor de participatiedelen met samenleving en bestuur.	V. Onevenwichtige weging van gemeenten onderling en gemeenten ten opzichte van de regio.	V. Verschillende bestuurlijke verwachtingen die leiden tot het meermals bij individuele gemeenten langs moeten gaan naast de geplande sessies. Dat kan zorgen voor uitloop, budgetoverschrijding en discussies tussen gemeenten.
II. Een actieve en meedenkende houding van gemeentelijke specialisten.	II. Ondanks onze kennis van het gebied hebben wij ongetwijfeld specifieke inhoudelijke vragen in verschillende stappen van het proces. Die moeten wij met oog op de strakke planning snel kunnen stellen en behandelen met de relevante experts.	II. Vertraging door een groot aantal aanpassingsrondes.	II. Een groot aantal aanpassingsrondes kan resulteren in vertraging en daarmee in het niet halen van de planning. In de planning zijn een aantal duidelijke momenten aangewezen voor gezette aanpassingsrondes. Wat aanvullend noodzakelijk blijkt wordt tijdig door de overkoepelende projectleider aangekaart in de regelmatige vaste overlegmomenten.	VI. Sommige bouwstenen voor duurzame energie overstijgen wederzijds de grenzen met buurregio's.	VI. Snelwegen en rivieren houden niet op aan de gemeentegrens en ook landschapstypen lopen door in buurregio's. Afstemming op bovenregionaal niveau daarover is noodzakelijk om "grensgevallen" te voorkomen. Het Groene Hart en het convenant Alphen aan den Rijn Woerden Regio Midden-Holland bieden ruimte voor overleg en afstemming hierover
III. Een gecoördineerde aanpak van communicatie rondom participatie.	III. Het is belangrijk dat er een herkenbare boodschap in alle gemeenten op hetzelfde moment verstuurd wordt en dat ook de resultaten op dezelfde manier gedeeld worden.	III. In bestuurlijke sessies wordt de uitkomst van het participatieve traject niet gedragen.	III. Dit zou negatief terugslaan op het enthousiasme van de bevolking die heeft meegedacht, meegeschreven en meegetekend. Aan de voorkant moet voor de samenleving en de besturen duidelijk zijn wat de invloed van het maatschappelijk advies is.	VII. Geen gedeelde urgentie over de energietransitie bij bewoners en ondernemers.	VII. Het is belangrijk dat er een heDe energietransitie is omvangrijk. De RES vormt hier slechts een onderdeel van. Het inkaderen en framen van deze opgave is belangrijk om afleidende discussies te parkeren. Kernenergie en thorium zijn geen onderdeel van de RES, waterstof als energiedrager speelt een zeer bescheiden rol. We beslissen niet over de grenzen van onze regio. Dit proces gaat over grootschalige productie van duurzame elektriciteit, en in beperkte mate over duurzame warmte. Ook door het bespreken van meekoppelkansen maken we duidelijk dat deze energieproductie niet alleen ten koste gaat van huidig ruimtegebruik, maar ook nieuwe ontwikkelingen mogelijk maakt.
IV. Heldere communicatie richting de besturen en zo vroeg mogelijk duidelijkheid over aanvullende ideeën, principiële bezwaren en voorkeuren.	IV. De uiteindelijke keuze over de RES 1.0 is politiek en kan alleen plaatsvinden met voldoende draagvlak. Door gedurende het proces duidelijk inzicht te geven in de wijze waarop aan draagvlak gewerkt wordt, door besturen de kans te geven zich te profileren en verrassingen te voorkomen, vergroot de kans op soepele besluitvorming.	IV. Een onsuccesvol participatietraject.	IV. Dat kan veroorzaakt worden door verschillende factoren. Onder andere een beperkte opkomst, een slechte representatie van de samenleving en grote weerstand op de minimale variant. De combinatie van brede communicatie en participatie die aansluit bij lopende trajecten en de eigen leefomgeving is onze strategie om dit te ondervangen.		

Bijlage 2: Projectorganisatie

Organisatie en communicatie

Hieronder beschrijven we per onderdeel van de programmaorganisatie RES Midden-Holland de verwachte samenwerking- en communicatievorm. Het stappenplan (zie paragraaf 2.3.) geeft inzicht in de minimale hoeveelheid overleggen die wij nodig achten per groep in dit traject. Wij veronderstellen dat het organiseren van de verschillende bijeenkomsten door u georganiseerd wordt. Wij verzorgen de inhoudelijke opzet en, waar nodig binnen onze opdracht, een faciliterende rol binnen discussies.

Kerngroep

Wij gaan in de periode september tot en met februari uit van gemiddeld twee kerngroepoverleggen per maand (dagdeel) waarbij we aansluiten, tenzij dit vanwege agenda-inhoud onnodig is. In totaal gaan wij uit van tien (online) sessies waarbij onze projectleider aanwezig. Wanneer dit nodig is, sluiten andere leden van het consortium na afstemming ook aan (dit valt buiten de originele offerte).

Stuurgroep

In ons stappenplan plannen wij vier stuurgroepoverleggen (dagdeel). Die overleggen worden vanuit onze kant bijgewoond door het hele kernteam (vier personen). Voor overige vragen vanuit of richting de stuurgroep gaan wij ervan uit dat de regiomanager contactpersoon en filter is. Individuele leden van de stuurgroep zijn ook uitgenodigd voor verschillende sessies, aanvullend op de reguliere stuurgroepoverleggen.

Raad

In aanvulling op de politieke raadsmarkt van 10 september, vinden er twee extra politieke markten plaats, om de raden te betrekken bij het proces.

Werkgroep elektriciteit

We verzoeken de leden van deze werkgroep driemaal mee te denken over de technische aspecten en de impact van de verschillende scenario's en ontwerpideeën. Vanuit ons team sluiten de projectleider, trekker ruimtelijke analyse en een technisch expert aan. De trekker ruimtelijke analyse neemt daarnaast deel aan de reguliere overleggen van de werkgroep elektriciteit (1x per 2 weken).

Werkgroep warmte

Het onderdeel warmte wordt niet in deze opdracht uitgewerkt en afstemming met deze werkgroep wordt dan ook niet voorzien.

Werkgroep communicatie en participatie

Samen met leden van deze werkgroep werken wij een passende communicatiestrategie uit voor langere termijn op basis van ons voorstel in dit plan van aanpak. Daarnaast verwachten wij ook advies vanuit deze werkgroep.

Wij leveren een voorzitter voor de werkgroep. De werkgroep zal 1x per twee weken bijeenkomen om communicatie en participatie te bespreken. Daarnaast neemt de trekker participatie van het consortium tot en met december deel aan deze werkgroep voor de afstem-

ming tussen het communicatieproces en het participatieproces. De voorzitter zorgt voor de terugkoppeling aan de programmamanager / kerngroep.

Benodigdheden

Bij aanvang van de opdracht ontvangen wij graag de volgende gegevens:

- alle relevante onderzoeken die zijn uitgevoerd in aanloop naar en tijdens de RES 0.5 (ruimtelijke kwaliteiten, energetische opgaven, beleidsmatige restricties, etc.);
- ruimtelijke onderleggers en toegang tot GIS-database plus de benodigde ondersteuning;
- de documenten (proces en inhoud) van alle omgevingsvisies, ruimtelijke beleidstrajecten (zoals landschapsontwikkelingsplannen en structuurvisies) en duurzaamheidsvisies en programma's;
- de weekplanning van de programmaorganisatie (indien beschikbaar);
- toegang tot NP-RES datasets;
- notulen van bestuurlijke sessies om een goed beeld te kunnen vormen bij wat al besproken is;
- contactgegevens van betrokken partijen, stuur- en werkgroepen.
- een overzicht van de participatie- en communicatie-uitingen die naar buiten zijn gebracht rondom het thema energie transitie in de regio in het afgelopen half jaar.
- een overzicht van de te gebruiken communicatiekanalen van de verschillende gemeenten.

Productomschrijving

Het eindproduct is een analoog en digitaal adviesrapport. Het rapport bevat de ruimtelijke analyse, de toegepaste ontwerpaanpak, de participatieresultaten, drie uitgewerkte scenario's (inclusief de afgevalen ideeën en de stappen van potentiegebieden naar uiteindelijke locaties) en een voorkeursscenario. Het bevat daarnaast aanbevelingen voor de verdere uitwerking met behoud van draagvlak. Deze rapportage vormt ook de basis voor het ruimtelijke hoofdstuk van het RES 1.0 bod. Wij vormen geen onderdeel van het schrijf- en / of redactieteam van de uiteindelijke RES 1.0; de inbedding van dit product in de RES 1.0 ligt dus bij het kernteam van de opdrachtgever.

Indien mogelijk vullen we de rapportage aan met een advies van de netbeheerders en ODMH over de netimpact per scenario.

Naast de rapportage ontwikkelen wij 'storymaps' in samenwerking met het communicatiebureau. Bij start is dit een pagina op de regionale website. Later wordt dit onderdeel van de een nieuwe communicatiewebsite, met een toelichting in tekst en beeld op het ruimtelijk ontwerp en de onderbouwing van de keuzes, op basis van geografische (GIS-)onderleggers. Deze storymaps vormen als het ware de managementsamenvatting van de uitgebreide rapportage, gericht op een breed publiek.

Verder werken we de resultaten uit in geannoteerde presentaties. Hiermee kunnen de procesbegeleider / regiocoördinator en andere betrokkenen vanuit de werkgroep de resultaten eenvoudig ambtelijk en bestuurlijk delen. Uiteraard kunnen wij een bijdrage leveren aan deze toelichtingen en aan de beantwoording van vragen als daar behoefte aan is.

Het communicatietraject levert de volgende eindproducten: (i) een gedragen communicatiecampagne gericht op doelgroepen die informeert over de RES in het algemeen, specifiek over de RES-MH en dat daarnaast de participatie ondersteunt. (ii) Een netwerk van geïnteresseerden voor verdere participatie ten behoeve van de RES 1.0 en daarna. (iii) Concrete communicatie-uitingen: bijv. tentoonstelling, website, media-uitingen op sociale media, persberichten etc.

Bijlage 3: Communicatiemiddelen

Om bezoek te genereren voor het participatietraject, stellen wij voor onderstaande communicatiemiddelen te ontwikkelen.

Gericht op algemeen publiek

Story telling

We maken een aantal korte filmpjes waarin we een bewoner, een jongere en een ondernemer kort iets laten vertellen over het overstappen op duurzame energie. Daarin geeft hij (of zij) zijn mening over wat hij belangrijk vindt als het gaat om de kwaliteit van de buitenruimte. En wat het voor hemzelf kan betekenen, bijvoorbeeld als lid van een energiecoöperatie. Zonder overigens zich uit te spreken over een van de varianten. Hij/zij nodigt de kijker ook uit mee te doen met de enquête. Deze filmpjes plaatsen we op social media (Facebook, Instagram, LinkedIn en buurtapps als Nextdoor) en bevatten uiteraard een link naar de enquête.

Redactionele content

We zoeken samenwerking met de redacties van huis-aan-huisbladen en lokale nieuwsplatforms (zoals “In de buurt”, regio Gouda) en bieden hen kant en klare artikelen aan over de RES Midden-Holland. Hierin besteden we aandacht aan verschillende onderwerpen, zoals het maatschappelijk belang van de energietransitie, de concept-RES in een notendop, uitnodiging om mee te doen met de enquête en de kansentafels en de link naar de website waar alle informatie te vinden is. Hiermee creëren we ook bewustwording over het vraagstuk van de energietransitie.

Content voor gemeenten

Ook voor gemeenten creëren we kant-en-klare content die zij voor hun inwoners kunnen publiceren op hun websites, hun social media kanalen en in bijvoorbeeld nieuwsbrieven. Hierbij ook de filmpjes voor social media (zie hiervoor). Dit bieden we aan als toolkit, zodat gemeenten zelf kunnen kiezen welke content-elementen zij wanneer willen plaatsen. De content is gelijk aan de redactionele content (zie hierboven), aangevuld met gemeente-specifieke informatie over de varianten en een handige Q&A voor de woordvoerders en communicatieadviseurs van de gemeenten. We zorgen ook dat andere publieke en private stakeholders die in de stuurgroep en werkgroep zitten over deze content kunnen beschikken, zoals de waterschappen, de provincie en andere partijen. Aangezien er meerdere trajecten lopen m.b.t. de energietransitie is het belangrijk dat het algemene publiek RES herkent en weet over welk onderdeel van de algemene duurzaamheidsinitiatieven het gaat. RES kan herkenbaar worden gemaakt door middel van een logo die op alle communicatiemiddelen, zowel regionaal als lokaal, wordt weergegeven.

Perstoolkit en woordvoering

We verleiden de regionale edities van landelijke media (zoals het AD) die in de regio Midden-Holland verschijnen periodiek te publiceren over de RES. Hierin nemen we de ruimte om voldoende aandacht te besteden aan de inhoud (de varianten) en het proces (participatie en besluitvorming tot aan RES 1.0). We zorgen voor een perstoolkit met heldere persberichten, een up-to-date Q&A, fact sheets en infographics, korte interviews die

aangeboden kunnen worden aan lokale media. Vanuit de werkgroep zorgen we voor een duidelijke woordvoeringslijn (in afstemming met gemeenten, zie ook hierna bij rekker Werkgroep).

Social media toolkit

Een serie posts (met doorkliks naar de site) die ingaan op de RES, updates over de enquêtes, kansentafels (en uitkomsten daarvan).

Praktijkvoorbeelden

Een serie artikelen met voorbeelden uit de regio waar de RES van invloed is (of zal zijn).

Monitoring

Het is uiteraard belangrijk goed te luisteren naar wat er echt leeft onder de inwoners. Waar maken zij zich zorgen over als het gaat om duurzame energie? Welke kansen en belemmeringen denken zij zelf te (gaan) ervaren? Hoe wordt erover gesproken? We monitoren permanent wat er op social-media gepost wordt wat relevant en belangrijk is voor de RES Midden-Holland. Periodiek (of zo vaak als nodig) maken we een update voor de projectleider, inclusief een advies hoe om te gaan met bijvoorbeeld negatieve sentimenten. De updates kunnen via de werkgroep ook beschikbaar komen voor de gemeenten.

Communicatiekalender

We stellen een kalender op waarin we de inzet van alle middelen plannen. Ook nemen we er andere belangrijke communicatiemomenten in op, zoals de proces-

communicatie vanuit de participatie en de besluitvorming, en belangrijke momenten vanuit de gemeenten. Verder benutten we evenementen als bijvoorbeeld de jaarlijkse kaasmarkt in Gouda of de braderie in Wadinxveen.

Gericht op laaggeletterden en anderstaligen

Voor alle hiervoor genoemde communicatiemiddelen en boodschappen geldt dat we deze qua toon en taal zoveel mogelijk geschikt maken voor laaggeletterden. Aanvullend hierop en specifiek voor mensen die laaggeletterd zijn ontwikkelen we een beeldbrief. Dit kan ook in verschillende talen. Hierin leggen we met behulp van eenvoudige afbeeldingen uit wat de RES is en hoe men mee kan doen met de enquête. De beeldbrief stellen we beschikbaar aan gemeenten (zie hiervoor, toolkit gemeenten) die deze via hun maatschappelijke organisaties kan verspreiden onder deze doelgroep

Gericht op jongeren

Een van de filmpjes (zie hiervoor) die wij willen maken is bestemd voor jongeren. We vertellen hierin vanuit hun belevingswereld waarom het belangrijk is dat zij meedenken over een nieuw manier om energie op te wekken en wat dat betekent voor hun leefwereld. Het filmpje posten we op Instagram en Facebook.

Aantrekkelijke voor mobiele telefoons

Tegenwoordig wordt er meer gebruik gemaakt van smartphones en tablets dan computers. Hierdoor is het verstandig om merendeel van de middelen 'mobiel-vriendelijk' te maken. Dit kan bijvoorbeeld worden

toegepast door een website te ontwerpen met een 'responsive design'. Hiermee wordt de content aangepast zodat het goed leesbaar en aanklikbaar is.

Communicatie na enquête en de kansentafels

Bovengenoemde middelen zijn vooral bedoeld om bezoek te genereren naar de enquête. Voor degenen die hieraan meedoen is het belangrijk dat we hen op de hoogte houden van het vervolg. In de enquête wordt gevraagd of je 'betrokken wilt blijven in het proces'. Wij raden aan toe te voegen of men een beknopt verslag wil ontvangen van de uitkomsten van de enquête. Verder stellen wij een nieuwsbrief voor waarop de deelnemers en andere geïnteresseerden zich kunnen abonneren. Met regelmatige updates over de RES, ontwikkelingen, uitkomsten van enquêtes en de kansentafels et cetera. Een serie blogs die online gedeeld kan worden (ook op de site) met experts vanuit het consortium, vanuit de regio en gemeenten en eventueel inhoudelijk deskundigen van buiten.

Mogelijke extra inzet (voor de lange termijn)

- KinderRES: informatie toegespitst op kinderen, uitnodigingen om ook juist kinderen te betrekken en laten meedenken. Bijvoorbeeld in de vorm van een lespakket, een poster voor in de klas of bibliotheek
- RES Midden-Holland Podcast: een serie interviews/reportages over de (de impact van) de RES

op Midden-Holland. Met lokale voorbeelden, 'luisteren en ophalen verhalen in de regio'.

Bijlage 4: Planning en werkverdeling communicatie en participatie

Actie	Wie	Wanneer
Start en voorbereiding		
WERKGROEP OVERLEG communicatiestrategie, ureninzet, hosten enquête, URL claimen of hosten op website M-H, scholenpakket en betrokkenheid communicatiebureau Losse eindjes: scholen en wedstrijd	Werkgroep communicatie Consortium	Week 40 (28 september)
Reserveren momenten voor verschillende sessies (kansentafels, kerngroep, radenmarkt) (zie grijze rijen in deze tabel voor de momenten)	Kerngroep + stuurgroep	Week 40
Overzicht maken te gebruiken media en te contacteren mensen en partijen (buurtpanels, verenigingen, etc.)	Werkgroep communicatie (specifieke medewerkers per gemeente)	Week 40/41
Opstellen concept enquête in online omgeving 'Kwaliteiten en peiling' en bouwen online omgeving	Consortium	Week 40/41
WERKGROEP OVERLEG Bespreken participatie-oproep en verspreiding en straatinterviews	Consortium en werkgroep communicatie + communicatiebureau	Week 42 (begin)
KERNGROEP OVERLEG Bespreken enquête 'Kwaliteiten en peiling'	Ingeplande kerngroep	Week 42 (begin)
Blok reserveren bij relevante gedrukte media	Werkgroep communicatie (specifieke medewerkers per gemeente)	Week 42
Aanpassen oproep en enquête	Consortium	Week 42 (eind)
Opstellen concept participatie-oproep en teksten digitale discussie omgeving	Consortium	Week 42
Reactie participatie-oproep en reminders (toelichting, oproep verdere deelname, planning, link, etc.)	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente)	Week 42/43
Facebook RES Midden-Holland opzetten (specifiek opwek van schone energie op land)	Consortium	Week 42
Regelen participatieprijs	Kerngroep en coöperaties	Week 42
Enquête kwaliteiten en peiling		
Indienen oproep voor kranten per gemeente	Consortium	Week 43
Online zetten enquête 'Kwaliteiten en peiling'	Consortium	Week 44

Online zetten enquête 'Kwaliteiten en peiling'	Consortium	Week 44
Online zetten oproep partners vragen online te delen	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 44
Versturen enquête 'Kwaliteiten en peiling' naar burgerpanels en verzamelde contacten (o.a. achterban van maatschappelijke partners).	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 44
Enquête 'Kwaliteiten en peiling' actief		Week 44/45
Reminder oproep social media	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 45
Enquête Denkrichtingen		
Aanleveren enquête en concept participatie-oproep en reminders (toelichting, oproep verdere deelname, planning, link, deelname kansentafels etc.)	Consortium	Week 45
WERKGROEP OVERLEG Bespreken participatie-oproep en verspreiding en straatinterviews (+locaties)	Consortium en werkgroep communicatie	Week 45 (begin)
KERNGROEP OVERLEG Bespreken enquête 'Denkrichtingen'	Ingeplande kerngroep	Week 45 (begin)
Aanpassen oproep en enquête	Consortium	Week 46
Indienen oproep voor kranten per gemeente	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 46
Online zetten enquête 'denkrichtingen'	Consortium	Week 47
Online zetten oproep partners vragen online te delen	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 47
Versturen enquête 'denkrichtingen' naar burgerpanels en verzamelde contacten (o.a. achterban van maatschappelijke partners).	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 47
Enquête 'Denkrichtingen' actief		Week 47/48
Reminder oproep social media	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 47 (begin)
Maken nieuwsbericht resultaten enquêtes en aanleveren	Consortium (incl. een afstemming met werkgroep communicatie)	Week 49
Controle en aanpassen nieuwsbericht	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 49

Online zetten nieuwsbericht	Werkgroep communicatie	Week 49/50
Deelnameprijs + persmoment	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 50/51
Persbericht	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 50/51
Website		
Message house	Consortium en werkgroep communicatie	Week 45
Opzetten website/ platform	Consortium	Week 45/47
Kansentafel		
WERKGROEP OVERLEG selectie deelnemers kansentafels	Consortium + werkgroep communicatie	Week 45
Regelen locaties ambtelijke en bestuurlijke sessies (indien nodig)	Kernteam	Week 45
Schrijven uitnodiging deelnemers	Consortium	Week 46
Controle uitnodiging deelnemers	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 46
KERNGROEP OVERLEG voorbereiden kansentafels	Ingeplande kerngroep	Week 46/47
verspreiden uitnodiging deelnemers	werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 47
Kansentafel ambtelijk	Kerngroep/ Consortium	Week 48/49
Kansentafel gemeente X	Kerngroep/ Consortium	Week 48/49
Kansentafel gemeente X	Kerngroep/ Consortium	Week 48/49
Kansentafel gemeente X	Kerngroep/ Consortium	Week 48/49
Kansentafel gemeente X	Kerngroep/ Consortium	Week 48/49
Kansentafel gemeente X	Kerngroep/ Consortium	Week 48/49
Kansentafel maatschappelijke partners	Kerngroep/ Consortium	Week 48/49
Kansentafel bestuurlijk	Kerngroep/ Consortium	Week 48/49/50
Maken nieuwsbericht resultaten kansentafels	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 51

Controle en aanpassen nieuwsbericht	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 51
Online zetten nieuwsbericht	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 51
Vorbereiden radenmarkt en bestuurlijke peiling	Consortium	Week 50 (begin)
KERNGROEP OVERLEG Inhoudelijke voorbereiding radenmarkt en bestuurlijke peiling	Ingepland kerngroepoverleg	Week 50 (eind)
Radenmarkt	Consortium en kerngroep	Week 51
Presentatie aan besturen		Week 2
Enquête scenario's		
WERKGROEP OVERLEG Bespreken participatie-oproep en verspreiding	Consortium en werkgroep communicatie	Week 2
Contact leggen (indien nodig) maatschappelijke organisaties en verenigingen om achterban aan te schrijven	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 2
Blok reserveren bij relevante gedrukte media	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 2
Opstellen concept participatie-oproep	Consortium	Week 2
Opstellen concept enquête 'scenario's'	Consortium	Week 2
Aanleveren concept participatie-oproep en reminders	Consortium	Week 2
Reactie participatie-oproep en reminders (toelichting, oproep verdere deelname, planning, link, etc.)	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + Consortium	Week 3
KERNGROEP OVERLEG Bespreken enquête 'Kwaliteiten en peiling'	Ingeplande kerngroep	Week 2
Aanpassen oproep en enquête	Consortium	Week 2
Indienen oproep voor kranten per gemeente	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + communicatiebureau	Week 3

Online zetten enquête 'scenario's' + opbouw tentoonstelling	Consortium	Week 4
Online zetten oproep partners vragen online te delen	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + communicatiebureau	Week 4
Versturen enquête 'scenario's' naar burgerpanels en verzamelde contacten (o.a. achterban van maatschappelijke partners).	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + communicatiebureau	Week 4
Enquête 'scenario's' actief		Week 4/5
Reminder oproep social media	Werkgroep communicatie (medewerker per gemeente) + communicatiebureau	Week 5
Terugleggen van bevindingen aan de werkgroepen en stuurgroep	Kerngroep en consortium	Week 7
Terugkoppeling aan bewoners van de uitkomsten	Consortium en communicatiebureau	Week 9
Terugkoppeling aan raadsleden	Kerngroep en consortium	Week 9